

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL JEAN RICHARD DE LA TOUR
prezentate la 22 aprilie 2021¹

Cauza C-30/20

RH
împotriva
AB Volvo,
Volvo Group Trucks Central Europe GmbH,
Volvo Lastvagnar AB,
Volvo Group España SA

[cerere de decizie preliminară formulată de Juzgado de lo Mercantil no 2 de Madrid (Tribunalul Comercial nr. 2 din Madrid, Spania)]

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie civilă – Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 – Competențe speciale – Articolul 7 punctul 2 – Competența în materie delictuală sau cvasidelictuală – Locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă – Locul materializării prejudiciului – Cerere de reparare a prejudiciului cauzat de o înțelegere declarată contrară articolului 101 TFUE și articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European – Desemnare directă a instanței competente – Locul achiziției bunurilor – Locul sediului social – Posibilitate a statelor membre de a institui o concentrare a competențelor”

I. Introducere

1. Cererea de decizie preliminară formulată de Juzgado de lo Mercantil no 2 de Madrid (Tribunalul Comercial nr. 2 din Madrid, Spania) privește interpretarea articolului 7 punctul 2 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială².
2. Această cerere a fost formulată în cadrul unei acțiuni inițiate de RH, stabilită în Córdoba (Spania), în repararea prejudiciului pe care i l-ar fi cauzat o încălcare a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992³, împotriva a patru societăți din grupul Volvo ale căror sedii, în privința a trei dintre ele, sunt situate în alte state membre decât Regatul Spaniei.
3. Curtea este sesizată pentru a preciza dacă articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 desemnează în mod direct instanța competentă, fără a face trimitere la normele interne ale statelor membre.

¹ Limba originală: franceza.

² JO 2012, L 351, p. 1.

³ JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4, denumit în continuare „Acordul privind SEE”.

4. Deși răspunsul la această întrebare pare să poată fi dedus, în opinia noastră, din anumite hotărâri ale Curții și în special din cele mai recente în materie delictuală sau cvasidelictuală, rezultă, în special în raport cu îndoielile exprimate de instanța de trimitere, că acesta ar trebui completat în legătură cu alte trei aspecte strâns legate.

5. Astfel, obiectivele de securitate juridică și de eficacitate a contenciosului complex al reparării prejudiciilor cauzate de practici anticoncurențiale justifică formularea unor precizări utile pentru instanțele naționale în ceea ce privește desemnarea instanței competente teritorial și coexistența mai multor puncte de legătură reținute în deciziile Curții. Problema libertății statelor membre de a concentra soluționarea acestui contencios în fața instanțelor specializate, invocată de unele dintre ele în observațiile scrise, va trebui de asemenea examinată cu această ocazie.

6. Vom prezenta astfel motivele care ne determină să considerăm în esență că:

- articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 stabilește atât competența internațională, cât și competența internă a instanței sesizate;
- în împrejurările din cauza principală, instanța competentă din punct de vedere teritorial este cea în a cărei rază teritorială se află locul achiziției bunurilor în cauză, și
- statele membre au posibilitatea, în cadrul organizării lor jurisdicționale, să aleagă să concentreze soluționarea litigiilor în materie de practici anticoncurențiale în fața anumitor instanțe specializate, sub rezerva respectării principiilor echivalenței și efectivității.

II. Regulamentul nr. 1215/2012

7. Considerentele (15), (16) și (34) ale Regulamentului nr. 1215/2012 au următorul cuprins:

„(15) Normele de competență ar trebui să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului. Astfel, competența ar trebui să fie întotdeauna determinată pe baza acestui criteriu, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt punct de legătură. În cazul persoanelor juridice, domiciliul trebuie să fie definit în mod independent, în vederea ameliorării transparenței normelor comune și a evitării conflictelor de competență.

(16) În afară de instanța domiciliului pârâtului, ar trebui să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și acțiune sau în scopul bunei administrări a justiției. Existența unei legături strânse ar trebui să asigure securitatea juridică și să evite posibilitatea de a se introduce o acțiune împotriva pârâtului în fața unei instanțe dintr-un stat membru care nu era previzibilă în mod rezonabil de către acesta. Acest lucru este important în special în litigiile privind obligații necontractuale care rezultă din încălcări ale intimității și ale drepturilor legate de personalitatea sa, inclusiv privind calomnia.

[...]

(34) Ar trebui asigurată continuitatea între Convenția [din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială⁴, astfel cum a fost modificată prin convențiile succesive referitoare la aderarea noilor state membre la această convenție⁵], Regulamentul (CE) nr. 44/2001 [al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind

4 JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3.

5 Denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles”.

competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială⁶] și prezentul regulament, fiind necesar să se prevadă unele dispoziții tranzitorii în acest sens. Aceeași necesitate a continuității este valabilă cu privire la interpretarea de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene a [convenției menționate] și a regulamentelor de înlocuire a acesteia.”

8. În cadrul capitolului I din Regulamentul nr. 1215/2012, intitulat „Domeniu de aplicare și definiții”, articolul 1 alineatul (1) prevede:

„Prezentul regulament se aplică în materie civilă și comercială, indiferent de natura instanței [...]”

9. Capitolul II din acest regulament, intitulat „Competența”, conține în cadrul secțiunii 1, referitoare la „[d]ispoziții generale”, articolele 4-6.

10. Articolul 4 alineatul (1) din regulamentul menționat prevede:

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor respectivului stat membru.”

11. Potrivit articolului 5 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012:

„Persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru pot fi acționate în justiție în fața instanțelor unui alt stat membru numai în temeiul normelor enunțate în secțiunile 2-7 din prezentul capitol.”

12. Secțiunea 2 din capitolul menționat, intitulată „Competențe speciale”, cuprinde articolele 7-9.

13. Articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 are următorul cuprins:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

[...]

2. în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă.”

14. Articolul 26 din regulamentul menționat, care figurează în capitolul II secțiunea 7, intitulată „Prorogarea de competență”, prevede la alineatul (1):

„Cu excepția cazurilor în care competența este determinată de alte dispoziții ale prezentului regulament, instanța din statul membru în fața căreia se înfățișează pârâtul este competentă. Această regulă nu se aplică în cazul în care înfățișarea are ca obiect contestarea competenței sau o altă instanță are competență exclusivă în temeiul articolului 24.”

III. Situația de fapt din litigiul principal și întrebarea preliminară

15. Astfel cum reiese din dosarul de care dispune Curtea, RH, stabilită în Córdoba, a achiziționat pentru activitatea sa de transport rutier, între anii 2004 și 2009, cinci camioane de la un concesionar al Volvo Group España SA. Dreptul de proprietate asupra unuia dintre camioane a fost transferat către RH în anul 2008, după ce a făcut obiectul unui contract de leasing.

6 JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74.

16. La 19 iulie 2016, Comisia Europeană a adoptat Decizia referitoare la o procedură inițiată în temeiul articolului 101 [TFUE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul AT.39824 – Camioane) [C(2016) 4673 final], al cărei rezumat a fost publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* din 6 aprilie 2017⁷.

17. Prin această decizie, Comisia a constatat existența unei înțelegeri între 15 producători de camioane, printre care AB Volvo, Volvo Lastvagnar AB și Volvo Group Trucks Central Europe GmbH, între 17 ianuarie 1997 și 18 ianuarie 2011, în ceea ce privește două categorii de produse, și anume camioanele cu o greutate cuprinsă între 6 și 16 tone (camioane de tonaj mediu) și camioanele cu o greutate mai mare de 16 tone (camioane de tonaj mare), atât autocamioane, cât tractoare-rutiere.

18. Potrivit deciziei menționate⁸, „[î]ncălcarea a constat în acorduri coluzive privind stabilirea prețurilor și majorările prețului brut al camioanelor în [Spațiul Economic European (SEE)] și calendarul și transferul costurilor pentru introducerea tehnologiilor cu emisii scăzute pentru camioane de tonaj mediu și mare impuse de standardele EURO 3 până la EURO 6. Sediile centrale ale destinatarilor au fost direct implicate în discuții privind prețurile, majorările de prețuri și introducerea noilor standarde de emisii până în 2004. Cel puțin începând cu luna august 2002, au avut loc discuții prin intermediul unor filiale germane care, în proporții diferite, raportau sediilor lor centrale. Schimbul de informații a avut loc atât la nivel multilateral, cât și la nivel bilateral. Aceste acorduri coluzive au inclus acorduri și/sau practici concertate privind stabilirea prețurilor și majorările prețului brut în vederea alinierii prețurilor brute în SEE și calendarul și transferul costurilor pentru introducerea tehnologiilor cu emisii scăzute cerute de standardele EURO 3 până la EURO 6. Încălcarea a vizat întregul SEE și a durat între 17 ianuarie 1997 și 18 ianuarie 2011”.

19. În consecință, Comisia a aplicat amenzi tuturor entităților participante, inclusiv Volvo, Volvo Lastvagnar și Volvo Group Trucks Central Europe, cu excepția unei entități care a beneficiat de imunitate⁹.

20. RH a acționat în justiție Volvo, Volvo Lastvagnar și Volvo Group Trucks Central Europe, precum și filiala spaniolă a acestor societăți-mamă, Volvo Group España (denumite în continuare „societățile Volvo”).

21. Acestea au contestat numai competența internațională¹⁰ a instanței de trimitere. Ele au invocat articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 și jurisprudența Curții din care ar rezulta că criteriul de competență care este enunțat de acesta, și anume „locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”, este o noțiune a dreptului Uniunii și că este vorba despre locul unde s-a produs evenimentul cauzator, în prezenta cauză, locul în care s-a încheiat înțelegerea privind camioanele. Acesta nu ar putea fi identificat cu locul în care se află domiciliul reclamantei și s-ar situa în afara Spaniei, în alte state membre.

22. Instanța de trimitere arată că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, competența internațională a unei instanțe spaniole ar putea fi justificată având în vedere locul unde s-a produs prejudiciul. Ea amintește că acest loc ar fi acela al sediului social al persoanei prejudiciate, potrivit Hotărârii din 21 mai 2015, CDC Hydrogen Peroxide¹¹. Instanța de trimitere adaugă că, în Hotărârea

7 JO 2017, C 108, p. 6, denumită în continuare „Decizia privind cartelul camioanelor”.

8 Punctele 9-11.

9 A se vedea punctul 15 din Decizia privind cartelul camioanelor. Potrivit indicațiilor furnizate de Comisie în anul 2019 (<https://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>, p. 3), cuantumul total al acestor amenzi era cel mai ridicat dintre cele stabilite începând cu anul 1969.

10 Instanța de trimitere a subliniat că părțile nu au contestat competența sa teritorială, astfel încât trebuie să se considere că acestea intră în mod tacit sub jurisdicția sa în temeiul articolului 56 din Ley de Enjuiciamiento Civil 1/2000 (Legea de procedură civilă 1/2000) din 7 ianuarie 2000 (BOE nr. 7 din 8 ianuarie 2000, p. 575).

11 C-352/13, denumită în continuare „Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide”, EU:C:2015:335, punctele 52 și 53.

din 29 iulie 2019, Tibor-Trans¹², care se referea la o acțiune îndreptată în Ungaria împotriva unui alt membru al aceleiași înțelegeri și având un obiect identic cu cel formulat de RH, Curtea a decis că, „atunci când piața afectată de comportamentul anticoncurențial se găsește în statul membru pe teritoriul căruia se pretinde că a avut loc prejudiciul invocat, este necesar să se considere că locul materializării prejudiciului, în scopul aplicării articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, se găsește în acest stat membru”¹³.

23. Instanța de trimitere are îndoieli cu privire la aspectul dacă jurisprudența respectivă se referă la competența internațională a instanțelor din statul membru în care s-a produs prejudiciul sau dacă aceasta stabilește, în plus, în mod direct, competența teritorială internă pe teritoriul acestui stat membru.

24. Ea precizează că, potrivit jurisprudenței constante a Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania)¹⁴, norma stabilită la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 nu guvernează competența teritorială internă. Prin urmare, în lipsa unei norme naționale speciale pentru determinarea competenței teritoriale a unei instanțe în acțiunile de drept privat din domeniul concurenței, normele de competență adecvate sunt cele care se aplică în materie de concurență neloială, prevăzute la articolul 52 alineatul 1 punctul 12 din Legea de procedură civilă 1/2000. În consecință, instanța competentă este cea de la locul unde s-a produs prejudiciul, și anume locul în care s-a achiziționat vehiculul sau în care s-a încheiat contractul de leasing.

25. Instanța de trimitere apreciază că articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 ar putea fi interpretat în același sens cu cel reținut de Curte în jurisprudența sa referitoare la competența jurisdicțională în materie contractuală. În Hotărârea din 3 mai 2007, Color Drack¹⁵, și în Hotărârea din 9 iulie 2009, Rehder¹⁶, Curtea ar fi hotărât că articolul 5 punctul 1 litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001 desemnează în mod direct forul competent fără a face trimitere la normele interne ale statelor membre. Dacă aceasta este situația, instanța competentă ar fi cea de la sediul social al victimei înțelegerii.

26. În aceste condiții, Juzgado de lo Mercantil no 2 de Madrid (Tribunalul Comercial nr. 2 din Madrid) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 7 punctul 2 din Regulamentul [nr. 1215/2012], atunci când prevede că o persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru «în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă», trebuie interpretat în sensul că stabilește numai competența internațională a instanțelor din statul membru în care se află acel loc, astfel încât, pentru a stabili instanța națională competentă din punct de vedere teritorial din statul respectiv, se face trimitere la normele procedurale interne, sau trebuie interpretat ca fiind o normă mixtă care, prin urmare, stabilește în mod direct atât competența internațională, cât și competența teritorială națională, fără a fi necesar să se facă trimitere la reglementarea internă?”

27. Societățile Volvo, guvernele spaniol, francez și neerlandez, precum și Comisia au prezentat Curții observații scrise.

12 C-451/18, denumită în continuare „Hotărârea Tibor-Trans”, EU:C:2019:635.

13 Hotărârea Tibor-Trans (punctul 33).

14 Instanța de trimitere citează hotărârea Tribunal Supremo, Sala de lo Civil (Curtea Supremă, Camera civilă, Spania) din 26 februarie 2019, nr. 262/2018, și decizii identice recente, în special cele din 8 și 15 octombrie 2019. Guvernul spaniol citează de asemenea această decizie nr. 262/2018, dar și alte decizii ale aceleiași instanțe, și anume deciziile din 7 mai 2019, nr. 16/2019, din 9 iulie 2019, nr. 100/2019, și din 4 februarie 2020, nr. 266/2019.

15 C-386/05, EU:C:2007:262.

16 C-204/08, EU:C:2009:439.

28. Ședința de audiere a pledoariilor, a cărei organizare fusese stabilită inițial la 17 decembrie 2020, a fost anulată din cauza crizei sanitare, iar întrebarea care fusese adresată pentru răspuns oral a fost transformată în întrebare pentru răspuns scris și completată cu alte întrebări. Societățile Volvo, precum și guvernul spaniol și Comisia au răspuns la aceste întrebări în termenele stabilite.

IV. Analiză

A. *Cu privire la admisibilitate*

29. Societățile Volvo au solicitat declararea inadmisibilității cererii pentru motivul că răspunsul la întrebarea adresată de instanța de trimitere ar fi clar.

30. Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în cadrul cooperării dintre aceasta și instanțele naționale instituite prin articolul 267 TFUE, în primul rând, numai instanța națională sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinenta întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, din moment ce întrebările adresate au ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe. În al doilea rând, întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește pe proprie răspundere și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de pertință, cu excepția cazului în care nu prezintă nicio legătură cu litigiul principal¹⁷.

31. În speță, instanța de trimitere a expus cu precizie motivele îndoielii pe care le are în ceea ce privește competența sa teritorială, care a justificat cererea sa de decizie preliminară. Acestea se întemeiază pe lipsa unei decizii exprese a Curții în materie delictuală sau cvasidelictuală în ceea ce privește domeniul de aplicare al articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 și pe jurisprudența constantă a Tribunal Supremo (Curtea Supremă) potrivit căreia această dispoziție nu ar exclude aplicarea normelor de competență interne.

32. În aceste condiții, întrebarea adresată de instanța de trimitere este, în opinia noastră, admisibilă.

B. *Cu privire la fond*

33. Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere ridică problema dacă articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sensul că stabilește, în materie delictuală sau cvasidelictuală, nu numai competența internațională a instanțelor din statul membru în care se situează criteriul de legătură prevăzut de această dispoziție, ci și competența teritorială a instanțelor din acest stat.

1. *Observații introductive*

34. În susținerea cererii sale de decizie preliminară, instanța de trimitere a amintit în mod întemeiat că, într-un cadru de fapt identic cu cel din cauza principală, respectiv cartelul camioanelor, Curtea s-a pronunțat în Hotărârea Tibor-Trans cu privire la problema competenței instanței sesizate cu o acțiune în repararea unui prejudiciu cauzat de încălcarea dreptului concurenței. De asemenea, ea a arătat că

¹⁷ A se vedea printre altele Hotărârea din 14 februarie 2019, Milivojević (C-630/17, EU:C:2019:123, punctele 47 și 48), precum și Hotărârea din 9 iulie 2020, Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, denumită în continuare „Hotărârea Verein für Konsumenteninformation”, EU:C:2020:534, punctul 19).

răspunsul Curții în această hotărâre nu privește în mod expres caracterul „mixt” al normei de competență prevăzute la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, spre deosebire de hotărârile pronunțate în materie contractuală, și anume Hotărârea din 3 mai 2007, *Color Drack*¹⁸, și Hotărârea din 9 iulie 2009, *Rehder*¹⁹.

35. Observăm, pe de o parte, că această întrebare inedită nu este izolată²⁰. Prin urmare, s-ar părea că o interpretare mai precisă a dispozițiilor Regulamentului nr. 1215/2012 este așteptată de instanțele naționale. Pe de altă parte, trebuie să se recomande, în opinia noastră, să se răspundă instanței de trimitere în lumina Hotărârii *Verein für Konsumenteninformation* și a Hotărârii din 24 noiembrie 2020, *Wikingerhof*²¹, care au fost pronunțate după sesizarea Curții.

36. Acesta este motivul pentru care analiza noastră va fi consacrată mai întâi întrebării adresate referitoare la domeniul de aplicare al normei de competență prevăzute la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012. În continuare, vom prezenta considerații care urmăresc să precizeze criteriile de stabilire a instanței competente din punct de vedere teritorial. În sfârșit, vom examina propunerea guvernului francez și a Comisiei referitoare la posibilitatea statelor membre de a alege o organizare materială a instanțelor care să concentreze soluționarea anumitor litigii în fața instanțelor specializate.

37. Amintim că, în vederea examinării tuturor acestor aspecte, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în măsura în care Regulamentul nr. 1215/2012 abrogă și înlocuiește Regulamentul nr. 44/2001, care a înlocuit el însuși Convenția de la Bruxelles, interpretarea dată de Curte dispozițiilor acestor din urmă instrumente juridice rămâne valabilă și pentru Regulamentul nr. 1215/2012 atunci când dispozițiile respective pot fi calificate ca „echivalente”²². Acesta este cazul articolului 5 punctul 3 din această convenție și din Regulamentul nr. 44/2001, pe de o parte, și al articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, pe de altă parte²³.

2. Cu privire la stabilirea competenței judiciare atât internaționale, cât și interne

38. Considerăm că îndoiala exprimată de instanța de trimitere în ceea ce privește obiectul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 poate fi înlăturată cu ușurință de la pronunțarea Hotărârii *Wikingerhof*. Curtea a reținut că „*instanța* competentă în temeiul articolului 7 punctul 2 [din acest regulament], și anume [...] cea în jurisdicția căreia se află piața afectată de pretinsul comportament anticoncurențial, este cea mai adecvată să se pronunțe”²⁴.

18 C-386/05, EU:C:2007:262.

19 C-204/08, EU:C:2009:439.

20 A se vedea în special cauza *Allianz Elementar Versicherung* (C-652/20), pendinte în prezent pe rolul Curții.

21 C-59/19, denumită în continuare „Hotărârea *Wikingerhof*”, EU:C:2020:950.

22 A se vedea Hotărârea *Verein für Konsumenteninformation* (punctul 22 și jurisprudența citată).

23 A se vedea Hotărârea *Wikingerhof* (punctul 20 și jurisprudența citată). Este de asemenea util să precizăm că articolul 4 și articolul 7 punctul 1 din Regulamentul nr. 1215/2012 corespund articolului 2 și, respectiv, articolului 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001.

24 A se vedea Hotărârea *Wikingerhof* (punctul 37 și jurisprudența citată). Sublinierea noastră. În această privință, trebuie subliniată diferența de redactare în raport cu cea a Hotărârii *Tibor-Trans*, la care s-a referit instanța de trimitere. La punctul 34 din această hotărâre figurează expresiile „instanțele statului membru în care se situează piața afectată” și „instanțel[e] de la locul unde comportamentele [unui operator economic] au denaturat normele unei concurențe sănătoase” desprinse din Hotărârea din 5 iulie 2018, *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-27/17, denumită în continuare „Hotărârea *flyLAL-Lithuanian Airlines*”, EU:C:2018:533, punctul 40), citată în aceasta.

39. În consecință, apreciem, asemenea tuturor părților și persoanelor interesate care au depus observații scrise în fața Curții și a avocaților generali care s-au exprimat cu titlu incident cu privire la această problemă cu ocazia unor cauze anterioare²⁵, că se poate preciza în mod expres că articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 are ca obiect reglementarea competenței instanțelor nu numai între statele membre, ci și la nivel intern, celelalte aspecte procedurale rămânând guvernate de dreptul statului membru în care se află instanța sesizată²⁶.

40. Astfel, ar putea fi suficient să se arate, pe de o parte, la fel ca în Hotărârea din 9 iulie 2009, Rehder²⁷, pronunțată în materie contractuală, în ceea ce privește dispozițiile Regulamentului nr. 44/2001, că argumentele de aceeași natură cu cele pe care Curtea s-a întemeiat pentru a ajunge la interpretarea formulată în Hotărârea din 3 mai 2007, Color Drack²⁸, sunt valabile în ceea ce privește normele de competență specială echivalente în Regulamentul nr. 1215/2012 ca urmare a genezei, a obiectivelor și a locului pe care îl ocupă în sistemul stabilit de regulamentul menționat. Pe de altă parte, aceste motive au determinat Curtea să interpreteze normele de competență în materia obligațiilor de întreținere în același sens.

41. Cu toate acestea, pentru a favoriza înțelegerea legăturii dintre dispozițiile Regulamentului nr. 1215/2012 în ansamblu, ne pare oportun să detaliem elementele utile interpretării articolului 7 punctul 2 din acest regulament nu numai în considerarea modului său de redactare, ci și a sistemului pe care îl stabilește și a obiectivelor pe care le urmărește²⁹.

42. În primul rând, în ceea ce privește modul de redactare a articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, trebuie deduse concluzii din comparația sa cu cel al articolului 4 alineatul (1) din acest regulament. În articolul menționat sunt vizate „instanțele” statului membru pe teritoriul căruia au domiciliul persoanele acționate în justiție. Această expresie generală stabilește competența instanțelor dintr-un stat membru, luate în considerare în ansamblu³⁰. Desemnarea instanței competente din punct de vedere teritorial este guvernată în acest caz de norme naționale.

43. În schimb, la articolul 7 din Regulamentul nr. 1215/2012, cu excepția punctului 6, expresia „în fața instanțelor *de la locul*”³¹ sau „în fața instanței” a fost reținută de legiuitorul Uniunii întrucât este vorba despre o opțiune oferită reclamantului, în considerarea unui loc concret, ca excepție de la norma de competență generală³², în funcție de obiectul cererii. Astfel, în materie delictuală sau cvasidelictuală, la

25 A se vedea printre altele Concluziile avocatului general Jääskinen prezentate în cauza Melzer (C-228/11, EU:C:2012:766, punctul 34) și Concluziile avocatului general Campos Sánchez-Bordona prezentate în cauza Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:253, punctul 74), precum și în cauza Vereniging van Effectenbezitters (C-709/19, EU:C:2020:1056, punctul 18).

26 A se vedea de asemenea în acest sens Thode, R., „Art. 7 [Besondere Gerichtsstände]”, *Beck'scher Online-Kommentar ZPO, Brüssel Ia-VO*, C.H. Beck, München, 2020, punctul 6.

27 C-204/08, EU:C:2009:439, punctul 36.

28 C-386/05, EU:C:2007:262.

29 A se vedea Hotărârea Wikingerhof (punctul 25 prima teză și jurisprudența citată).

30 A se vedea de asemenea, în materie de competențe exclusive, Hotărârea din 28 aprilie 2009, Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, punctele 48 și 50). Astfel, Curtea a statuat că articolul 22 din Regulamentul nr. 44/2001, echivalent cu articolul 24 din Regulamentul nr. 1215/2012, care cuprinde o listă imperativă și exhaustivă a forurilor cu competență judiciară internațională exclusivă ale statelor membre, nu face decât să desemneze statul membru ale cărui instanțe sunt competente *ratione materiae*, fără să repartizeze însă competențele în cadrul statului membru respectiv, și este de competența fiecărui stat membru să își determine propria organizare judiciară. Curtea a precizat că regula *forum rei sitae* prevăzută la articolul 22 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 privește competența judiciară internațională a statelor membre, iar nu competența judiciară internă a acestora.

31 Sublinierea noastră.

32 A se vedea în această privință Gaudemet-Tallon, H., și Ancel, M.-E., *Compétence et exécution des jugements en Europe, Règlements 44/2001 et 1215/2012, Conventions de Bruxelles (1968) et de Lugano (1998 et 2007)*, a șasea ediție, Librairie générale de droit et de jurisprudence, colecția „Droit des affaires”, Paris, 2018, punctul 180, p. 246 și 247. A se vedea, cu titlu de comparație, alte dispoziții ale Regulamentului nr. 1215/2012 care au în vedere instanța dintr-un loc, și anume articolul 11 alineatul (1) litera (b) și articolul 12, în materie de asigurări, articolul 18 alineatul (1), în materie de contracte încheiate de un consumator, precum și articolul 21 alineatul (1) litera (b), în materia contractelor individuale de muncă.

articolul 7 punctul 2 din acest regulament, criteriul enunțat este cel al „locul[ui] unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”. De asemenea, în temeiul articolului 7 punctul 1 litera (a) din regulamentul menționat, pârâțul poate fi acționat în justiție „în fața instanțelor de la locul de executare a obligației în cauză”.

44. În al doilea rând, trebuie subliniat caracterul derogatoriu al sistemului instituit de Regulamentul nr. 1215/2012, care permite reclamantului să invoce una dintre normele de competență specială prevăzute de regulamentul menționat³³, în măsura în care este rezervat anumitor materii sau destinat să protejeze o parte defavorizată.

45. În al treilea rând, trebuie să se sublinieze că formularea acestor norme de competență specială este justificată, astfel cum s-a precizat în considerentul (16) al Regulamentului nr. 1215/2012, de obiectivul legiuitorului de a autoriza alegerea unui instanțe dintr-un stat membru în funcție de locul cu care litigiul are o legătură strânsă și în scopul bunei administrări a justiției³⁴. Aceste principii au ghidat Curtea în mod constant în interpretarea normelor de competență specială în vederea recunoașterii punctelor de legătură adecvate pentru unificarea normelor de conflict de competență judiciară³⁵ și a desemnării instanței celei mai în măsură să se pronunțe.

46. Această analiză este confirmată de raportul domnului P. Jenard referitor la Convenția de la Bruxelles³⁶, a cărui analiză este confirmată în raportul domnului P. Schlosser privind Convenția referitoare la aderarea Regatului Danemarcei, a Irlandei și a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord la Convenția de la Bruxelles, precum și la Protocolul privind interpretarea sa de către Curtea de Justiție³⁷.

47. În aceste condiții și după cum se putea deduce deja din motivarea hotărârilor anterioare ale Curții atât în materie contractuală³⁸, cât și în materia obligațiilor de întreținere³⁹, nu există nicio îndoială că articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 desemnează în mod direct forul competent⁴⁰, în raport cu obiectivele urmărite de acest regulament.

48. Un asemenea răspuns, în măsura în care impune unei instanțe dintr-un stat membru sesizate în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 să nu aplice normele interne de competență teritorială, ar trebui, în opinia noastră, în special ca urmare a evoluției jurisprudenței Curții în materie de competență în cazul încălcării dreptului concurenței, să fie completat în mod util de precizări privind locul materializării prejudiciului invocat⁴¹, precum și desemnarea concretă a instanței special competente.

33 A se vedea Hotărârea din 14 februarie 2019, Milivojević (C-630/17, EU:C:2019:123, punctul 81), precum și Hotărârea Wikingerhof (punctele 26 și 27).

34 A se vedea, ca evocare a jurisprudenței constante a Curții referitoare la competența în materie delictuală sau cvasidelictuală, Hotărârile Verein für Konsumenteninformation (punctul 38), precum și Wikingerhof (punctul 28 și jurisprudența citată).

35 A se vedea Hotărârea din 3 mai 2007, Color Drack (C-386/05, EU:C:2007:262, punctul 30).

36 Raport referitor la Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială (JO 1979, C 59, p. 1), în special p. 22.

37 JO 1979, C 59, p. 71, în special p. 98, punctul 81 bb).

38 A se vedea, în ceea ce privește articolul 7 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din Regulamentul nr. 1215/2012, Hotărârea din 15 iunie 2017, Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, punctul 46).

39 A se vedea Hotărârea din 18 decembrie 2014, Sanders și Huber (C-400/13 și C-408/13, denumită în continuare „Hotărârea Sanders și Huber”, EU:C:2014:2461, punctul 30 și jurisprudența citată).

40 A se vedea în această privință unele precizări care figurează în Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide (punctul 55).

41 În jurisprudența sa referitoare la noțiunea de „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă”, Curtea a statuat că ea vizează atât locul materializării prejudiciului, cât și pe cel unde s-a produs evenimentul cauzator al acestui prejudiciu, astfel încât pârâțul poate fi acționat în justiție, la alegerea reclamantului, în fața instanței de la unul dintre cele două locuri (a se vedea Hotărârea Verein für Konsumenteninformation, punctul 23 și jurisprudența citată), ceea ce presupune că acestea nu coincid (a se vedea printre altele Hotărârea din 30 noiembrie 1976, Bier, 21/76, EU:C:1976:166, punctele 24 și 25).

3. Cu privire la stabilirea locului materializării prejudiciului invocat și la desemnarea instanței competente

49. În motivarea cererii de decizie preliminară, instanța de trimitere a făcut trimitere la Hotărârile CDC Hydrogen Peroxide⁴² și Tibor-Trans, referitoare la stabilirea instanței competente pentru a se pronunța cu privire la acțiuni în repararea prejudiciilor cauzate de înțelegeri sancționate de Comisie⁴³, fără a face distincție între ele, în condițiile în care două localizări diferite ale prejudiciului au fost reținute de Curte, iar împrejurările de fapt ale cauzei principale impuneau o apropiere în raport cu cea de a două hotărâre.

50. În consecință, în opinia noastră, este oferită astfel Curții ocazia de a aduce toate clarificările utile pentru instanțele naționale cu privire la domeniul de aplicare al Hotărârii Tibor-Trans, în lumina Hotărârilor Verein für Konsumenteninformation și Wikingerhof, pronunțate de Curte după cererea de decizie preliminară. Curtea ar trebui de asemenea să precizeze dacă mai multe criterii de competență pot fi reținute pentru atingerea obiectivului care justifică existența acestuia, și anume acordarea unei priorități legăturii de proximitate cu litigiul.

a) Hotărârea Tibor-Trans

51. Chiar dacă Hotărârea Tibor-Trans a fost pronunțată într-un context aproape identic cu cel din litigiul principal, analiza sa merită să fie detaliată din mai multe puncte de vedere.

52. În primul rând, la fel ca în cauza principală, în cea în care s-a pronunțat Hotărârea Tibor-Trans, instanța de trimitere fusese sesizată cu o acțiune având ca obiect repararea prejudiciilor care au constat în supraprețuri plătite ca urmare a unor prețuri ridicate în mod artificial aplicate camioanelor, cauzate de aceleași practici anticoncurențiale.

53. Deși, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Tibor-Trans, societatea reclamantă a ales să își îndrepte acțiunea numai împotriva unuia dintre participanții la înțelegerea în cauză, de la care aceasta nu se aprovizionase⁴⁴, în speță, RH a acționat în justiție, dintre alte societăți responsabile pentru înțelegerea în cauză, mai multe dintre ele stabilite în afara Spaniei, de la care camioanele, fabricate de ele, nu fuseseră cumpărate în mod direct. În plus, RH a acționat în justiție filiala spaniolă a acestor societăți⁴⁵ de care depinde concesionarul de autovehicule spaniol de la care s-a aprovizionat RH, după cum se poate deduce din înscrisurile din dosar⁴⁶.

54. În al doilea rând, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Tibor-Trans, instanța de trimitere avea îndoieli cu privire la aplicarea prin analogie a Hotărârii CDC Hydrogen Peroxide, în care Curtea identificase ca instanță competentă pe cea a sediului social al societății reclamante, ca urmare a lipsei unei legături contractuale directe între părți și a obligației de a nu reține o normă de competență care favorizează *forum actoris*⁴⁷.

42 A se vedea, pentru o expunere detaliată a acestei cauze, punctele 100 și 101 din prezentele concluzii.

43 A se vedea punctul 22 din prezentele concluzii.

44 A se vedea Hotărârea Tibor-Trans (punctul 36).

45 Subliniem că îndoielele instanței de trimitere nu privesc opțiunea citării filialei spaniole. În această privință, asemenea guvernului spaniol, precizăm că va fi soluționată în curând de către Curte [cauza Sumal (C-882/19)] problema dacă, în cadrul unor acțiuni private în repararea prejudiciului suferit de victima unei practici anticoncurențiale constatate de Comisie, în speță, decizia privind cartelul camioanelor, această victimă este îndreptățită să solicite repararea prejudiciului respectiv nu societății-mamă vizate în mod specific în decizia Comisiei, ci filialelor care fac parte din același grup de societăți, în temeiul teoriei unității economice în dreptul concurenței [a se vedea Concluziile avocatului general Pitruzzella prezentate în cauza Sumal (C-882/19, EU:C:2021:293)].

46 Din dosarul de care dispune Curtea nu reiese că, la fel ca în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Tibor-Trans (a se vedea punctul 30), concesionarii spanioli transferau majorarea prețurilor cumpărătorilor finali. Lipsa unei proceduri inițiate de sau împotriva cumpărătorilor direcți pledează în favoarea unei uniformități a practicilor.

47 A se vedea Hotărârea Tibor-Trans (punctul 19).

55. Curtea a declarat că „articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sensul că, în cadrul unei acțiuni în repararea unui prejudiciu cauzat de o încălcare a articolului 101 TFUE, care constă în special în acorduri coluzive privind stabilirea prețurilor și majorarea prețurilor brute ale camioanelor, «locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă» vizează, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, locul pieței afectate de această încălcare, mai precis locul în care prețurile pieței au fost denaturate, în care victima pretinde că a suferit acest prejudiciu, chiar dacă acțiunea este îndreptată împotriva unui participant la înțelegerea în cauză cu care respectiva victimă nu a stabilit raporturi contractuale”⁴⁸.

56. În ceea ce privește stabilirea prejudiciului, Curtea a arătat că „prejudiciul invocat în litigiul principal decurge în esență din [supraprețurile] plătite din cauza prețurilor ridicate în mod artificial și, astfel, rezultă că este consecința imediată a încălcării articolului 101 TFUE și reprezintă, așadar, un prejudiciu direct care poate constitui, în principiu, temeiul competenței instanțelor statului membru pe teritoriul căruia s-a materializat acesta”⁴⁹.

57. În ceea ce privește localizarea prejudiciului suferit în mod direct, Curtea a decis că, „atunci când piața afectată de comportamentul anticoncurențial se găsește în statul membru pe teritoriul căruia se pretinde că a avut loc prejudiciul invocat, este necesar să se considere că locul materializării prejudiciului, în scopul aplicării articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, se găsește în acest stat membru”⁵⁰.

58. În susținerea acestei decizii, Curtea a citat punctul 40 din Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines. În consecință, subliniem, pe de o parte, că, într-o cauză referitoare la o înțelegere privind prețurile de aceeași natură și sancționată în aceleași condiții cu cea care constituia temeiul acțiunii în despăgubire în Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide⁵¹, Curtea a extins soluția pe care o reținuse într-o cauză în care un abuz de poziție dominantă fusese constatat de un consiliu al concurenței național și era invocat un acord anticoncurențial⁵². Pe de altă parte, această soluție se întemeiază pe concordanța a două elemente, și anume locul pieței afectate și cel unde se pretinde că a avut loc prejudiciul invocat⁵³.

59. Mai general, în Hotărârea Tibor-Trans, alte numeroase referiri la Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines exprimă evoluția jurisprudenței Curții în vederea armonizării punctelor de legătură cu locul unde a avut loc prejudiciul suferit în mod direct, fie că este vorba despre supraprețuri suportate în timpul cumpărării⁵⁴, fie despre pierderea unor vânzări⁵⁵, fără a se face distincție după cum comportamentele anticoncurențiale au făcut sau nu obiectul unei constatări printr-o decizie prealabilă a unei autorități⁵⁶.

48 Hotărârea Tibor-Trans (punctul 37).

49 Hotărârea Tibor-Trans (punctul 31).

50 Hotărârea Tibor-Trans (punctul 33).

51 A se vedea Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide (punctul 10).

52 A se vedea Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines (punctele 20 și 34).

53 A se vedea, cu privire la incidența lipsei unei concordanțe, punctul 95 din prezentele concluzii.

54 A se vedea Hotărârile CDC Hydrogen Peroxide (punctul 52) și Tibor-Trans (punctul 26).

55 A se vedea Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines (punctul 36).

56 Cu privire la dreptul oricărei persoane care se consideră prejudiciată de o încălcare a normelor dreptului concurenței de a solicita repararea prejudiciului suferit care este independent de constatarea prealabilă a unei asemenea încălcări de către o autoritate din domeniul concurenței, a se vedea punctul 67 și nota de subsol 68 din prezentele concluzii. A se vedea de asemenea considerentele (3), (12) și (13) ale Directivei 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene (JO 2014, L 349, p. 1).

60. Acest curent jurisprudențial în favoarea referirii la piața afectată de practici anticoncurențiale a căror reparare se solicită în fața unei instanțe a fost confirmată foarte recent în Hotărârea Wikingerhof, în care Curtea a declarat că privește materia delictuală sau cvasidelictuală, în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, o acțiune în încetarea anumitor practici utilizate în cadrul relației contractuale dintre reclamant și pârât și întemeiate pe un pretins abuz de poziție dominantă săvârșit de acesta din urmă, cu încălcarea dreptului concurenței⁵⁷.

61. Curtea a considerat că, în împrejurările din cauza principală, „instanța competentă în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, și anume [...] cea în jurisdicția căreia se află piața afectată de pretinsul comportament anticoncurențial, este cea mai adecvată să se pronunțe asupra problemei principale a temeiniciei acestei afirmații, iar aceasta în special în ceea ce privește colectarea și evaluarea elementelor de probă corespunzătoare în această privință”⁵⁸.

62. Observăm, pe de o parte, că, în Hotărârea Wikingerhof, Curtea a acordat o importanță deosebită acestei precizări privind localizarea faptei prejudiciabile care s-a produs sau riscă să se producă, din moment ce era întrebată cu privire la aplicabilitatea articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 conform calificării pretențiilor reclamantului⁵⁹, iar nu cu privire la stabilirea unuia dintre criteriile de competență întemeiate pe acest articol⁶⁰.

63. Pe de altă parte, în opinia noastră, trebuie deduse concluzii din trimiterile, de la punctul 37 din Hotărârea Wikingerhof, la Hotărârile Tibor-Trans și Verein für Konsumenteninformation pentru a justifica, prin analogie, decizia Curții cu privire la competența jurisdicțională.

b) Justificarea alegerii locului de pe piață afectat, în vederea localizării prejudiciului

64. La punctul 34 din Hotărârea Tibor-Trans, la care face trimitere Hotărârea Wikingerhof⁶¹, care trebuie coroborat cu punctele 33 și 35 din această primă hotărâre, Curtea a considerat că alegerea locului unde se situează piața afectată în cadrul căreia victima pretinde că a suferit un prejudiciu rezultă din necesitatea de a *identifica instanța cel mai bine plasată* pentru a examina acțiunile în despăgubire în legătură cu un act care restrânge concurența, de a *se asigura predictibilitatea unei astfel de norme* pentru operatorul economic în cauză și de a *respecta cerințele de conformitate cu legea aplicabilă* unor asemenea acțiuni în despăgubire⁶².

65. La punctul 38 din Hotărârea Verein für Konsumenteninformation, la care Hotărârea Wikingerhof face de asemenea trimitere⁶³, Curtea a justificat interpretarea care a determinat-o să rețină *ca loc al materializării prejudiciului locul în care a fost achiziționat vehiculul în discuție*⁶⁴ ca fiind „conformă și cu obiectivele de proximitate și de bună administrare a justiției, vizate de considerentul (16) al Regulamentului nr. 1215/2012, în măsura în care, *pentru a determina cuantumul prejudiciului suferit, instanța națională poate fi nevoită să evalueze condițiile pieței din statul membru pe teritoriul căruia a fost cumpărat vehiculul menționat*. Or, instanțele acestui ultim stat membru sunt susceptibile să aibă acces cel mai ușor la mijloacele de probă necesare pentru realizarea acestor evaluări”⁶⁵.

57 A se vedea Hotărârea Wikingerhof (punctele 36 și 38).

58 Hotărârea Wikingerhof (punctul 37). Sublinierea noastră.

59 A se vedea Hotărârea Wikingerhof (punctele 33-35).

60 În această privință, a se vedea Concluziile avocatului general Saugmandsgaard Øe prezentate în cauza Wikingerhof (C-59/19, EU:C:2020:688, nota de subsol 20).

61 Punctul 34 din Hotărârea Tibor-Trans reproduce în parte punctul 40 din Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines.

62 La punctul 35 din Hotărârea Tibor-Trans sunt avute în vedere considerentul (7) și articolul 6 alineatul (3) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II”) (JO 2007, L 199, p. 40). Acest articol, aplicabil de la 11 ianuarie 2009, prevede că legea aplicabilă în cazul unor acțiuni în daune interese în legătură cu restrângerea concurenței este legea țării în care piața este sau poate fi afectată.

63 La acest punct, se face trimitere la punctul 34 din Hotărârea Tibor-Trans.

64 A se vedea Hotărârea Verein für Konsumenteninformation (punctul 35).

65 Sublinierea noastră.

66. În aceste trei hotărâri, evoluția justificării punctului de legătură reținut de Curte evidențiază, în opinia noastră, luarea în considerare concretă a dimensiunii specifice a contenciosului în materie de concurență. Astfel, în cazul unor comportamente ilicite care afectează piața economică, accesul mai ușor la mijloacele de probă necesare pentru evaluarea condițiilor acestei piețe și a consecințelor unor asemenea comportamente contribuie la organizarea utilă a procesului⁶⁶. Prin urmare, este vorba despre un element determinant cu privire la alegerea instanței celei mai în măsură să garanteze respectarea regulilor unei concurențe sănătoase care presupune sancționarea oricărei atingeri aduse acesteia și garantarea efectivității dreptului la protecția victimei.

67. Prin urmare, jurisprudența Curții, reiterată pe baza unor asemenea considerații probatorii pragmatice, trebuie să fie replasată într-un context a cărui importanță a fost subliniată chiar foarte recent⁶⁷. Într-adevăr, construcția jurisprudențială a Curții continuă să contribuie la punerea în aplicare a dreptului concurenței și în special a fazei private a aplicării articolului 101 TFUE⁶⁸, în măsura în care favorizează dezvoltarea și consolidarea acțiunilor în reparație inițiate în fața instanțelor naționale⁶⁹. În această privință, trebuie să se sublinieze că Curtea a însărcinat instanțele respective cu protejarea acestui drept, care întărește caracterul operațional al normelor Uniunii în materie de concurență⁷⁰. În plus, Curtea a precizat că acțiunile în repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea normelor Uniunii în materie de concurență, introduse în fața instanțelor naționale, fac parte integrantă din sistemul de punere în aplicare a acestor norme, al cărui scop principal constă în a reprima comportamentele anticoncurențiale ale întreprinderilor și a le descuraja să se angajeze în asemenea comportamente⁷¹.

68. În sfârșit, acțiunea complementară a autorităților de concurență din statele membre și a instanțelor naționale a fost consacrată de Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat⁷². În plus, pentru a soluționa acțiunile în despăgubire în dreptul național pentru încălcarea dispozițiilor dreptului statelor membre și al Uniunii în materie de concurență, Directiva 2014/104 a definit noi norme de procedură și de fond, care trebuiau transpuse în toate statele membre până la 27 decembrie 2016⁷³.

66 A se vedea Hotărârile CDC Hydrogen Peroxide (punctul 53) și flyLAL-Lithuanian Airlines (punctul 27, precum și jurisprudența citată în materie de răspundere delictuală).

67 A se vedea Raportul Comisiei privind punerea în aplicare a Directivei 2014/104 [SWD(2020) 338 final], disponibil la următoarea adresă de internet: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/report_on_damages_directive_implementation_en.pdf, precum și prezentarea acestuia de către Ronzano, A., „Dommages: La Commission européenne publie un rapport transitoire sur l'évaluation de la directive «dommages» et de sa transposition par les États membres (directive 2014/104/EU)”, *Concurrences*, Institut de droit de la concurrence, Paris, 2021, nr. 1, și comunicatul de presă al Comisiei: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fr/ip_20_2413.

68 Curtea a statuat că deplina eficacitate a articolului 101 TFUE și în special efectul util al interdicției prevăzute la alineatul (1) al acestuia ar fi puse în discuție dacă nu ar exista posibilitatea oricărei persoane de a cere repararea prejudiciului care i-ar fi cauzat de un contract sau de un comportament susceptibil să restrângă sau să denatureze concurența [Hotărârea din 20 septembrie 2001, Courage și Crehan (C-453/99, EU:C:2001:465, punctul 26)] atunci când există o legătură de cauzalitate între prejudiciul suferit și o înțelegere sau o practică interzisă de articolul 101 TFUE [Hotărârea din 14 martie 2019, Skanska Industrial Solutions și alții (C-724/17, EU:C:2019:204, punctele 25 și 26, precum și jurisprudența citată)].

69 A se vedea raportul Comisiei citat la nota de subsol 67 din prezentele concluzii, în care aceasta constată că numărul de acțiuni private în fața instanțelor naționale în repararea unui prejudiciu ca urmare a încălcării normelor de concurență a crescut, după adoptarea Directivei 2014/104, de la aproximativ 50 de cauze la începutul anului 2014 la 239 în anul 2019. A se vedea de asemenea Wurmnest, W., „Forum Shopping bei Kartellschadensersatzklagen und die Kartellschadensersatzrichtlinie”, *Neue Zeitschrift für Kartellrecht*, C.H. Beck, München, 2017, nr. 2, secțiunea III punctul 2 litera c) și nota de subsol 64.

70 A se vedea Hotărârea din 30 ianuarie 1974, BRT și Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs (127/73, EU:C:1974:6, punctele 15 și 16), precum și Hotărârea din 20 septembrie 2001, Courage și Crehan (C-453/99, EU:C:2001:465, punctul 25).

71 A se vedea Hotărârea din 14 martie 2019, Skanska Industrial Solutions și alții (C-724/17, EU:C:2019:204, punctul 45), și prin analogie Hotărârea din 21 ianuarie 2021, Whiteland Import Export (C-308/19, EU:C:2021:47, punctul 56).

72 JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269. A se vedea considerentul (7) și articolul 6 din acest regulament. A se vedea de asemenea, în ceea ce privește modernizarea normelor și a procedurilor de aplicare a articolelor 101 și 102 TFUE, efectuată prin Regulamentul nr. 1/2003, Concluziile avocatului general Pitruzzella prezentate în cauza Whiteland Import Export (C-308/19, EU:C:2020:639, punctul 50).

73 A se vedea raportul Comisiei citat la nota de subsol 67 din prezentele concluzii. Aceasta arată în raport că transpunerea Directivei 2014/104 a fost tardivă în 21 de state membre și că numărul cazurilor de aplicare a directivei transpuse de instanțele naționale nu este încă destul de semnificativ. Comisia subliniază că trec în medie 13 ani între începutul unei practici anticoncurențiale și decizia judiciară de acordare de daune interese. A se vedea de asemenea punctul 108 din prezentele concluzii.

69. Totuși, deși aceste norme urmăresc să permită întreprinderilor prejudiciate să fie despăgubite integral prin prevederea, printre altele, a unor norme privind probele destinate să depășească dificultățile importante pe care le prezintă condițiile de angajare a răspunderii în contenciosul reparării prejudiciilor în dreptul concurenței, ele nu prevăd însă dispoziții specifice în materie de competență.

70. În consecință, deși, în principiu, determinarea de către Curte, în Hotărârea Tibor-Trans, a locului materializării prejudiciului ca fiind locul pieței afectate de încălcare, respectiv locul în care prețurile pieței au fost denaturate, în care victima pretinde că a suferit un prejudiciu⁷⁴, este adaptată contextului pe care tocmai l-am amintit pentru a stabili instanța care este competentă la nivel internațional⁷⁵, considerăm că această localizare nu este suficient de precisă pentru a desemna instanța competentă din punct de vedere teritorial în cadrul statului membru în cauză⁷⁶. Or, din punctul nostru de vedere, în raport cu alte hotărâri ale Curții, aceasta constituie o sursă de insecuritate juridică în momentul alegerii opțiunii de competență prevăzute la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 de care dispune reclamantul⁷⁷.

71. Prin urmare, considerăm oportun ca răspunsul Curții la întrebările instanței de trimitere, care ar trebui, având în vedere împrejurările cauzei principale, să se înscrie în linia Hotărârii Tibor-Trans, să fie completat în această privință pentru ca instanțele naționale să poată dispune de un răspuns care depășește cadrul strict al cauzei care a justificat cererea de decizie preliminară. Trebuie luat în considerare și numărul de proceduri care pot fi inițiate din cauza amplorii înțelegerii în cauză.

c) Localizarea exactă a prejudiciului invocat pe piața afectată, în vederea desemnării instanței competente

72. În Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines, care constituie baza Hotărârii Tibor-Trans, Curtea a statuat că, „în cadrul unei acțiuni în repararea unui prejudiciu cauzat de comportamente anticoncurențiale, «locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă» vizează, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, în special locul materializării unui câștig nerealizat care constă într-o pierdere de vânzări, adică locul pieței afectate de comportamentele menționate în cadrul căreia victima pretinde că a suferit aceste pierderi”⁷⁸.

73. Localizarea exactă a prejudiciului invocat putea fi dedusă cu ușurință din această interpretare. Astfel, litigiul rezulta din comportamentele anticoncurențiale ale unui operator economic pe piața pe care victima acestuia, o companie aeriană, își desfășura majoritatea activităților sale, și anume zboruri organizate cu plecarea și cu destinația pe aeroportul din Vilnius (Lituania), capitala statului membru în care era stabilită această companie. Curtea a constatat că era vorba despre „piața afectată în principal”⁷⁹.

74 A se vedea punctele 33 și 37 din această hotărâre.

75 A se vedea punctul 39 din prezentele concluzii.

76 Această constatare este împărtășită de Comisie în răspunsul la întrebările scrise ale Curții. A se vedea, într-un mod mai general, cu privire la dificultatea de a localiza atingerea în cauză, Ancel, M.-E., „Un an de droit international privé du commerce électronique”, *Communication Commerce électronique*, LexisNexis, Paris, 2021, nr. 1, punctul 4.

77 A se vedea în această privință Heuzé, V., Mayer, P., și Remy, B., *Droit international privé*, a douăsprezecea ediție, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 2019, punctul 296, p. 203 și 204. A se vedea de asemenea, în ceea ce privește cazuistica jurisprudenței Curții, Thode, R., *op. cit.*, punctele 93 și 95a.

78 Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines (punctul 43).

79 A se vedea Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines (punctele 38 și 39).

74. În plus, la punctul 40 din Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines, Curtea a arătat că această soluție este întemeiată pe concordanța a două elemente reprezentate de locul pieței afectate de practicile care au denaturat concurența și cel al apariției prejudiciului invocat cauzat de practicile respective. În acest sens, sunt garantate limitarea competenței la prejudiciul suferit pe teritoriul unui singur stat membru, precum și existența unei legături între atingerea adusă interesului general și cea adusă intereselor întreprinderii sau, mai general, intereselor private.

75. Cu toate acestea, întrucât piața afectată era cea pe care victima își desfășura majoritatea activităților de vânzare de călătorii aeriene și ea suferise un câștig nerealizat⁸⁰, această condiție de concordanță era în mod necesar îndeplinită⁸¹. Aceasta trebuia să conducă, în mod concret, la desemnarea instanței competente din punct de vedere teritorial ca fiind cea a locului unde este stabilită întreprinderea victimă a practicilor anticoncurențiale⁸², ca urmare a naturii prejudiciului invocat.

76. În Hotărârea Tibor-Trans, a fost adoptat un raționament asemănător celui reținut în Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines. Existența unei legături între piața afectată de încălcare și cea pe care victima susținea că a suferit un suprapreț a putut fi constatată de Curte ca urmare a faptului că, la fel ca în cauza principală, piața afectată de înțelegerea privind prețul camioanelor este cea a statului membru din care întreprinderea victimă a acesteia a cumpărat vehicule, prin intermediul unui concesionar, stabilit în același stat care este și cel în care își desfășoară activitatea de transport⁸³.

77. Astfel, în Hotărârea Tibor-Trans, Curtea a reținut ca loc al materializării prejudiciului „locul în care prețurile pieței au fost denaturate, în care victima pretinde că a suferit [un] prejudiciu”⁸⁴, iar nu locul unde s-a suportat plata supraprețului⁸⁵ care s-ar putea deduce dintr-o adaptare directă a punctului 43 din Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines⁸⁶, fără a preciza însă că este vorba despre locul materializării prejudiciului⁸⁷.

78. Or, trebuie să se constate, pe de o parte, că instanța competentă din punct de vedere teritorial în statul membru astfel desemnat nu poate fi identificată în mod clar, spre deosebire de ceea ce a decis Curtea în Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide într-un caz similar de încălcare sancționată de Comisie, și anume reținerea ca punct de legătură a locului sediului social al persoanei prejudiciate.

80 A se vedea Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines (punctul 39).

81 A se vedea, în ceea ce privește coincidența prejudiciului suferit pe piață întrucât un prejudiciu este cauzat pieței, analiza efectuată de Farnoux, E., *Les considérations substantielles dans le règlement de la compétence internationale des juridictions: réflexions autour de la matière délictuelle*, tomul I, teză de doctorat susținută la 20 octombrie 2017, punctul 303. În această privință, se precizează, în mod întemeiat în opinia noastră, că „[s]-ar putea chiar răsturna propunerea: întrucât piața este constituită din raporturile dintre actorii economici, piața este afectată deoarece aceste raporturi sunt afectate (unii actori suferă un prejudiciu pe această piață). În definitiv, efectul asupra pieței se poate analiza ca prejudiciul cauzat victimelor (nedeterminate), având în vedere că victima (determinată) care solicită repararea face în mod obligatoriu parte dintre victime (nedeterminate)”.

82 A se vedea de asemenea în acest sens, în ceea ce privește domeniul de aplicare al Hotărârii Wikingerhof, din care, printre altele, Ronzano, A., a dedus că „un hotel care utilizează platforma Booking.com poate în principiu să o acționeze în justiție în fața unei instanțe din statul membru în care este stabilit acest hotel pentru a asigura încetarea unui eventual abuz de poziție dominantă, chiar dacă comportamentul denunțat ar fi pus în aplicare în cadrul unui raport contractual” [„Compétence: la Cour de justice de l’Union européenne dit pour droit qu’une action en responsabilité fondée sur l’obligation légale de s’abstenir de tout abus de position dominante relève de la matière délictuelle au sens du règlement Bruxelles I bis (*Wikingerhof/Booking*)”, *Concurrences*, Institut de droit de la concurrence, Paris, 2021, nr. 1].

83 A se vedea Hotărârea Tibor-Trans (punctele 12, 30 și 33).

84 Hotărârea Tibor-Trans (punctul 37).

85 A se vedea în această privință aceeași observație în Concluziile avocatului general Campos Sánchez-Bordona prezentate în cauza Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:253, punctul 52). A se compara cu Hotărârea Tibor-Trans (punctele 31 și 33), din care rezultă că locul materializării prejudiciului este situat în statul membru în care se află piața afectată de încălcarea în discuție, pe teritoriul căruia a survenit prejudiciul rezultat din costurile suplimentare plătite.

86 A se vedea punctul 72 din prezentele concluzii.

87 A se compara și cu punctul 55 din Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide și cu punctul 40 din Hotărârea Verein für Konsumenteninformation.

79. Pe de altă parte, pentru a depăși cadrul factual în care se solicită Curții să se pronunțe, trebuie să se țină seama de varietatea împrejurărilor în care pot fi suferite prejudicii în cazul unei înțelegeri privind prețurile, care constituie o diferență majoră față de cazurile de atingere adusă desfășurării unei activități economice. Astfel, în special în sectorul vânzării de vehicule și al transportului, locul pieței afectate de practicile anticoncurențiale care generează supraprețuri nu este în mod necesar concordant cu locul de achiziție a bunurilor în cauză sau cu cel al desfășurării activităților cumpărătorului final, spre deosebire de situația cumpărătorului direct.

80. Pentru aceste motive, având în vedere principiul potrivit căruia noțiunea de „loc unde s-a produs fapta prejudiciabilă” trebuie interpretată în mod strict⁸⁸, ar trebui stabilite criteriile de identificare a instanței pe care reclamantul o poate sesiza.

81. În acest scop, asemenea societăților Volvo, guvernului spaniol și Comisiei, solicităm Curții să realizeze o legătură cu Hotărârea Verein für Konsumenteninformation pentru motivul că această hotărâre a fost pronunțată într-o cauză care are mai multe puncte comune cu cauza principală, precum și cu cea în care s-a pronunțat Hotărârea Tibor-Trans și care se situează în continuarea acesteia⁸⁹. Astfel, acțiunea în discuție avea ca obiect repararea prejudiciului cauzat de achiziționarea de vehicule de la un terț, la un preț mai mare decât valoarea lor reală⁹⁰ ca urmare a unui comportament ilegal din partea constructorilor⁹¹.

82. Curtea a hotărât că prejudiciul suferit de dobânditorul final, care nu este nici indirect, nici pur patrimonial, se materializează la achiziționarea vehiculului în cauză de la un terț⁹². Acest criteriu constituie singurul punct de legătură pertinent, ca urmare a existenței unei legături cu un bun material care justifică faptul că nu sunt identificate alte împrejurări speciale precum în cauzele în care investiții financiare determinaseră o scădere a activelor persoanelor vizate⁹³.

83. Astfel, în primul rând, rezultă în mod clar de acum înainte că, în cazul unui prejudiciu material care rezultă din pierderea de valoare a unui bun⁹⁴, care nu este, așadar, un prejudiciu pur patrimonial, locul materializării prejudiciului este cel al achiziționării acestui bun⁹⁵.

84. În plus, faptul din care decurge prejudiciul material este *că plata efectuată pentru achiziționarea bunului în discuție* are drept contraprestație, odată cu dezvăluirea comportamentului ilegal al producătorului acestuia, un bun cu o valoare mai mică⁹⁶.

85. În al doilea rând, împrejurările din cauza principală justifică să se ridice problema semnificației termenului „achiziție”, din moment ce RH încheiase contracte de leasing în cadrul cărora a devenit proprietara camioanelor.

88 A se vedea Hotărârile flyLAL-Lithuanian Airlines (punctul 26) și Verein für Konsumenteninformation (punctul 26).

89 A se vedea punctele 38 și 39 din Hotărârea Verein für Konsumenteninformation, ale cărei trimiteri la punctele 34 și 35 din Hotărârea Tibor-Trans contribuie la precizarea sensului acesteia.

90 A se vedea Hotărârea Verein für Konsumenteninformation (punctul 30).

91 A se vedea Hotărârea Verein für Konsumenteninformation (punctele 29, 34 și 37).

92 A se vedea Hotărârea Verein für Konsumenteninformation (punctele 35 și 37-39).

93 A se vedea Hotărârea Verein für Konsumenteninformation (punctul 33).

94 Această expresie interpretată în sens larg acoperă ipotezele unor prețuri ridicate în mod artificial.

95 A se vedea Hotărârea Verein für Konsumenteninformation (punctul 35). În consecință, trebuie considerate ca fiind înlăturate criteriile evocate în cererea de decizie preliminară formulată în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Verein für Konsumenteninformation (punctele 10 și 12), cum ar fi locul încheierii contractului sau al livrării vehiculului. Pentru o analiză a acestor criterii, a se vedea Concluziile avocatului general Campos Sánchez-Bordona prezentate în cauza Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:253, nota de subsol 31, referitoare la locul asumării obligației, precum și, în privința locului de livrare, punctele 78 și 79). Cu privire la acest ultim aspect, a se vedea de asemenea Hotărârea din 27 octombrie 1998, Réunion européenne și alții (C-51/97, EU:C:1998:509, punctele 33 și 34). În această hotărâre, Curtea a eliminat locul livrării finale. În ceea ce privește locul de executare a contractului, a se vedea Concluziile avocatului general Jääskinen prezentate în cauza CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2014:2443, punctul 50).

96 A se vedea Hotărârea Verein für Konsumenteninformation (punctul 34).

86. Faptul de cererea de despăgubire se întemeiază pe dreptul concurenței justifică, în opinia noastră, o abordare economică⁹⁷ a noțiunii de „achiziție”, din moment ce aceasta se reflectă în înregistrarea bunului care face obiectul unui contract de leasing în contabilitate în activului bilanțului.

87. În acest sens, suntem de acord cu opinia exprimată de avocatul general Campos Sánchez-Bordona potrivit căreia „[p]unctul de plecare corect este [...] actul în temeiul căruia bunul a fost inclus în patrimoniul persoanei afectate și a cauzat paguba. Locul materializării prejudiciului este acela unde a fost încheiată tranzacția”⁹⁸.

88. Locul de tranzacționare ar putea fi astfel înțeles în sens larg ca fiind cel în care a avut loc acordul privind bunul și prețurile⁹⁹, iar nu cel al plății prețului¹⁰⁰ sau al punerii la dispoziție a bunului, care pot interveni în alte locuri într-un stadiu ulterior acestui acord¹⁰¹.

89. Cerința previzibilității¹⁰² în privința pârâtului este, în opinia noastră, respectată din moment ce, din punctul său de vedere, este reținut locul de comercializare a bunului și, în speță, de către un concesionar al vehiculelor sau de către orice alt intermediar însărcinat cu vânzarea acestora, independent de orice transfer de proprietate în sens juridic.

90. Cerința unei bune administrări a justiției este în aceeași măsură respectată ca urmare a interesului major pe care îl poate prezenta faptul că instanța este competentă să examineze și eventualele cereri ale intermediarului însărcinat cu tranzacția în același temei sau chestiunea transferului eventual al supraprețurilor de la acesta cumpărătorului în aval, care constituie un mijloc de apărare recurent¹⁰³.

91. Considerăm că obiectivele Regulamentului nr. 1215/2012, astfel cum au fost precizate de Curte în hotărârile cele mai recente cu privire la cerințele probatorii în litigiile în discuție, care trebuie îndeplinite în cele mai bune condiții¹⁰⁴, sunt de asemenea realizate prin desemnarea locului materializării prejudiciului în locul de tranzacționare, fără alte împrejurări speciale în cazul lipsei unui transfer de proprietate.

92. Astfel, spre deosebire de litigiile în care prejudiciul pur patrimonial invocat justifică faptul că mai multe elemente concrete atenuază lipsa unei legături cu un bun material, legătura cu locul de tranzacționare este, în principiu, suficientă pentru a desemna instanța mai bine plasată în mod obiectiv pentru a analiza elementele constitutive ale răspunderii pârâtului¹⁰⁵.

97 A se vedea în această privință, în legătură cu competența specială în materie contractuală cu privire la determinarea locului livrării principale, în funcție de criteriile economice, Hotărârea din 3 mai 2007, *Color Drack* (C-386/05, EU:C:2007:262, punctele 40 și 45). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Campos Sánchez-Bordona prezentate în cauza *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:253, punctul 36), potrivit căreia „achiziționarea unui obiect aduce în patrimoniul în care este inclus o valoare cel puțin egală cu cea care iese din el (și care, în cazul vânzării, este reprezentată de prețul achitat pentru obiect)”.

98 Concluziile avocatului general Campos Sánchez-Bordona prezentate în cauza *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:253, punctul 74). A se vedea, în ceea ce privește termenul „tranzacționare”, articolul 101 alineatul (1) litera (a) TFUE.

99 Expresia „locul în care a luat naștere obligația contractuală” sau cea de „loc în care a fost stabilit prețul de vânzare”, rezultată din Hotărârea din 16 iunie 2016, *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, punctele 30 și, respectiv, 31), ar putea fi de asemenea utilizată.

100 A se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iunie 2016, *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, punctele 32 și 39). A se vedea de asemenea Hotărârea din 9 iulie 2009, *Rehder* (C-204/08, EU:C:2009:439, punctul 39).

101 A se stabili o legătură cu Hotărârea din 16 iunie 2016, *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, punctul 38).

102 Cu privire la respectarea acestei cerințe care ar trebui relativizată și luarea în considerare a constatării comportamentului ilicit, a se vedea Racine, J.-B., „Le forum actoris en droit international privé”, *Droit international privé, années 2016-2018*, Pedone, colecția „Travaux du Comité français de droit international privé”, Paris, 2019, punctul 79, p. 68, și, respectiv, punctul 57, p. 57.

103 A se vedea Amaro, R., și Laborde, J.-F., *La réparation des préjudices causés par les pratiques anticoncurrentielles, recueil de décisions commentées*, a doua ediție, Institut de droit de la concurrence, Paris, 2020, punctul 245, p. 147. Cu privire la importanța acestei chestiuni, pe care o demonstrează lucrările Comisiei, a se vedea nota de subsol 67 din prezentele concluzii.

104 A se vedea punctul 66 din prezentele concluzii. A se vedea de asemenea Hotărârea din 16 iunie 2016, *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, punctul 27 și jurisprudența citată).

105 A se vedea Hotărârea *Verein für Konsumenteninformation* (punctul 33 și jurisprudența citată).

93. În consecință, identificarea instanței competente ca fiind cea de la locul cumpărării camioanelor ale căror prețuri au fost ridicate în mod artificial răspunde nevoilor probatorii din litigiu, din moment ce victima susține că a suferit un prejudiciu legat de un suprapreț al camioanelor într-un loc în cadrul pieței afectate, care este cel al activității sale, pentru aceleași motive cu cele reținute în Hotărârea Verein für Konsumenteninformation¹⁰⁶. În speță, aceasta este situația RH.

94. Prin urmare, la finalul acestei prime părți a analizei noastre privind desemnarea instanței competente pe piața afectată de practici anticoncurențiale, propunem Curții să considere că instanța competentă să soluționeze o acțiune pentru repararea prejudiciilor cauzate ca urmare a supraprețurilor plătite de persoana prejudiciată de o înțelegere privind prețurile este, *în principiu*, cea de la locul achiziționării bunurilor în cauză.

95. Totuși, astfel cum am arătat deja¹⁰⁷, este necesar, în opinia noastră, să se aibă în vedere și situația în care locul producerii prejudiciului invocat nu este concordant cu locul activității victimei practicilor care au denaturat prețurile¹⁰⁸, de exemplu în cazul achiziționării de vehicule în mai multe state membre sau în mai multe puncte de aprovizionare în cadrul aceluiași stat membru sau chiar în cazul achiziției de la un vânzător stabilit în afara pieței afectate¹⁰⁹.

96. Dacă, în locul fiecăreia dintre tranzacțiile în cadrul pieței sau piețelor afectate, condițiile de analiză a acesteia/acestora sunt identice, situația este diferită în ceea ce privește evaluarea prejudiciului suferit de reclamant, victimă directă a prejudiciului¹¹⁰. În mod ipotetic, analiza ar putea fi mai dificilă în cazul în care instanța competentă nu ar fi cea în a cărei rază teritorială se desfășoară activitatea economică a persoanei prejudiciate. Or, astfel cum Curtea a subliniat deja, în cazul unei înțelegeri ilicite constatate printr-o decizie obligatorie, această evaluare constituie partea principală a atribuțiilor instanței sesizate cu o cerere de reparare a prejudiciului care decurge din aceasta¹¹¹.

97. În aceste condiții, considerăm că problema dacă mai poate fi oportun să se recurgă la legătura cu locul sediului social al întreprinderii prejudiciate, reținut de Curte în împrejurări speciale¹¹², merită să fie aprofundată.

106 A se vedea punctul 38 din această hotărâre.

107 A se vedea punctul 79 din prezentele concluzii.

108 La fel ca guvernul spaniol în răspunsul său la întrebările scrise ale Curții.

109 A se vedea, mai general, cu privire la particularitatea acțiunilor în despăgubire în cazul încălcării normelor de concurență europeană care privesc diferite state membre, Gaudemet-Tallon, H., și Ancel, M.-E., *op. cit.*, punctul 235, p. 357. În ceea ce privește multitudinea locurilor de achiziție care poate fi legată de absorbția societăților, a se vedea, cu titlu ilustrativ, împrejurările de fapt amintite la punctul 14 din Hotărârea Tibor-Trans.

110 În ceea ce privește prejudiciul suferit de o victimă indirectă, materializat în alt loc decât prejudiciul cauzat victimei directe care a suferit inițial un prejudiciu, care nu ar putea să constituie temeiul competenței jurisdicționale, a se vedea în special Hotărârile Tibor-Trans (punctul 29 și jurisprudența citată), precum și Verein für Konsumenteninformation (punctul 27 și jurisprudența citată).

111 A se vedea Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide (punctele 53 și 54).

112 A se vedea punctele 100 și 101 din prezentele concluzii.

d) Localizarea prejudiciului la locul sediului social al persoanei prejudiciate

98. Anumite împrejurări justifică, în opinia noastră, în raport cu obiectivul proximității stabilit în Regulamentul nr. 1215/2012¹¹³, ca punctul de legătură cu locul sediului social al victimei unor practici anticoncurențiale să poată fi pertinent, în plus, pentru a garanta eficacitatea soluționării acestor acțiuni în reparație, care sunt complexe prin natura¹¹⁴ și prin obiectul lor în cazul unor atingeri foarte dispersate din punct de vedere geografic¹¹⁵.

99. Astfel, în practică, nu vedem modul în care ar fi conforme cu acest obiectiv de proximitate, ce apare foarte concret de acum înainte în jurisprudența Curții¹¹⁶, alegerea unui criteriu de legătură ce ar obliga o întreprindere care ar fi cumpărat mai multe camioane din diferite state membre să sesizeze instanța în a cărei rază teritorială s-ar situa fiecare loc de achiziție și, în plus, faptul că întreprinderea prejudiciată nu și-ar desfășura acolo activitatea¹¹⁷. Mai mult, normele de conexitate, prevăzute la articolul 30 din Regulamentul nr. 1215/2012, nu oferă soluții satisfăcătoare din cauza condiției stabilite la alineatul (2), întrucât se consideră că instanța nu poate fi competentă decât în legătură cu prejudiciul produs în raza sa teritorială¹¹⁸.

100. În aceste condiții, decizia Curții pronunțată în Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide impune o atenție reînnoită. Cauza în care s-a pronunțat această hotărâre avea ca obiect cereri de reparare a tuturor prejudiciilor cauzate de o înțelegere privind prețul peroxidului de hidrogen în mai multe state membre la date și în locuri diferite¹¹⁹, constatată de Comisie¹²⁰, între întreprinderi care activează în sectorul procesării celulozei și a hârtiei și care cumpăraseră între anul 1994 și anul 2006 cantități considerabile de peroxid de hidrogen din diferite state membre ale Uniunii sau ale SEE. În plus, pentru unele dintre ele, peroxidul de hidrogen fusese livrat în fabrici situate în mai multe state membre¹²¹.

113 În opinia noastră, respectarea cerinței de previzibilitate nu ridică dificultăți, din moment ce, din punctul de vedere al părților, membri ai înțelegerii, piețele afectate de aceasta sunt cunoscute, la fel ca locurile în care se desfășoară activitățile cumpărătorilor direcți și indirecti, ținând seama de produsele în cauză. În plus, suntem de acord cu punctul de vedere exprimat de Racine, J.-B., *op. cit.*, punctul 79, p. 68, potrivit căruia această cerință nu trebuie să conducă la favorizarea autorului unor acte ilicite. În sfârșit, în Hotărârea Verein für Konsumenteninformation, Curtea a preferat obiectivul proximității [a se vedea cu titlu comparativ punctele 78 și 79 din Concluziile avocatului general Campos Sánchez-Bordona prezentate în această cauză (C-343/19, EU:C:2020:253)].

114 A se vedea punctul 108 și nota de subsol 118 din prezentele concluzii. A se vedea de asemenea Hotărârea din 21 ianuarie 2021, Whiteland Import Export (C-308/19, EU:C:2021:47, punctul 51, precum și prin analogie punctele 52, 53 și 65).

115 A se vedea în această privință unele elemente de discuție prezentate Curții de avocatul general Jääskinen în cauza CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2014:2443, punctele 47 și 50).

116 A se vedea punctele 66 și 67 din prezentele concluzii. În opinia noastră, nivelul de proximitate este în mod necesar variabil. A se vedea în această privință Farnoux, E., *op. cit.*, punctele 163 și 164.

117 A se vedea, în ceea ce privește faptul că prejudiciile suferite de victimă care trebuie evaluate sunt legate de activitatea acesteia și de piața pe care ea operează, Amaro, R., și Laborde, J.-F., *op. cit.*, punctul 289, p. 167, și ilustrativ punctul 460, p. 248 și 249. A se vedea de asemenea unele chestiuni referitoare la stabilirea masei achizițiilor (punctul 442, p. 239) și la transferul costurilor suplimentare (punctul 457, p. 246).

118 A se vedea Gaudemet-Tallon, H., și Ancel, M.-E., *op. cit.*, punctele 236 și 237, p. 358-360. A se vedea în această privință Hotărârea din 7 martie 1995, Shevill și alții (C-68/93, EU:C:1995:61, punctul 33). A se vedea totuși Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide (punctul 54). Curtea a statuat că instanța de la locul sediului social este competentă „pentru întregul prejudiciu cauzat [...] prin costurile suplimentare”, fie împotriva oricărui autor al acestei înțelegeri, fie împotriva unei pluralități a acestora. Cu privire la simplificarea efectuată de Curte, aprobată de Amaro, R., a se vedea „Actions privées en matière de pratiques anticoncurrentielles – Aspects internationaux: juridiction compétente, loi applicable (droit international privé européen)”, *JurisClasseur Concurrence – Consommation*, LexisNexis, Paris, 2015, fasciculul 318 din 14 septembrie 2015, punctul 26. A se vedea de asemenea, în ceea ce privește diversitatea consecințelor prejudiciabile, Amaro, R., și Laborde, J.-F., *op. cit.*, punctul 90, p. 59 și 60.

119 A se vedea Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide (punctul 56).

120 Decizia 2006/903/CE a Comisiei din 3 mai 2006 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE împotriva Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals Holding AB, EKA Chemicals AB, Degussa AG, Edison SpA, FMC Corporation, FMC Foret SA, Kemira OY, L’Air Liquide SA, Chemoxal SA, Snia SpA, Caffaro Srl, Solvay SA/NV, Solvay Solexis SpA, Total SA, Elf Aquitaine SA și Arkema SA (cazul COMP/F/C.38.620 – Peroxid de hidrogen și perborat) (JO 2006, L 353, p. 54). Comisia a constatat că, în ceea ce privește peroxidul de hidrogen și perboratul de sodiu, părțile din litigiul principal și alte întreprinderi au luat parte la o încălcare unică și continuă a interdicției privind înțelegerile prevăzute la articolul 81 CE [devenit articolul 101 TFUE] și la articolul 53 din Acordul privind SEE.

121 A se vedea Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide (punctul 11).

101. În aceste împrejurări, caracterizate de multitudinea locurilor de achiziție pe diverse piețe afectate de înțelegerea în cauză, Curtea a statuat că instanța de la locul în care întreprinderea reclamantă are sediul social este competentă să judece, pentru întregul prejudiciu cauzat întreprinderii respective din cauza supraprețurilor pe care le-a plătit pentru a se aproviziona cu produse care fac obiectul înțelegerii în cauză, o acțiune formulată fie împotriva oricărui autor al acestei înțelegeri, fie împotriva unei pluralități a acestora¹²². La punctul 52 din hotărârea menționată, Curtea a considerat că locul în care prejudiciul se manifestă în mod concret, în ceea ce privește prejudiciul care constă în aceste supraprețuri, se va afla „în principiu”, la sediul social al acesteia.

102. În consecință, în primul rând, în opinia noastră, interpretarea reținută în Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide pare că poate fi conciliată cu cea a hotărârilor pronunțate ulterior în caz de concordanță între locul pieței afectate de denaturarea concurenței și producerea prejudiciului materializat într-un suprapreț sau într-o pierdere de vânzări, și anume atât Hotărârea flyLAL-Lithuanian Airlines, cât și Hotărârea Tibor-Trans, din moment ce, în cauza în care s-a pronunțat această din urmă hotărâre, vehiculele fuseseră achiziționate dintr-un singur stat membru, cel pe teritoriul căruia victima își desfășura activitatea¹²³. Cu alte cuvinte, deși imperativul proximității justifică preferința pentru *forum actoris*, nu vedem care ar fi dificultatea¹²⁴.

103. În al doilea rând, în ceea ce privește locul sediului social sau al punctului principal de activitate, astfel cum a fost definit la articolul 63 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012, acest loc trebuie să asigure o legătură strânsă cu locul producerii prejudiciului¹²⁵. Mai precis, activitatea desfășurată în acest loc, în raport cu litigiul, ar trebui să se afle la originea tranzacției pe care se întemeiază cererea de reparare a prejudiciului. Considerăm de asemenea că locul în care este afectată activitatea întreprinderii sau locul din care se organizează activitatea este determinant.

104. În al treilea rând, întinderea locurilor în care au avut loc prejudiciile, care caracterizează activitățile anticoncurențiale în cadrul pieței interne¹²⁶, precum și dezvoltarea tranzacțiilor încheiate pe internet¹²⁷ pledează pentru alegerea localizării materializării prejudiciului la sediul social. În această privință, în opinia noastră, pare posibil să se tindă către o anumită coerență cu jurisprudența Curții care ține seama de amploarea atingerilor aduse drepturilor realizate în contextul internetului¹²⁸. Curtea a precizat că această posibilitate a persoanei care se consideră prejudiciată de a sesiza instanțele din statul membru în care se află centrul intereselor sale cu o acțiune pentru întregul prejudiciu invocat se justifică în interesul bunei administrări a justiției, iar nu pentru a proteja în mod special reclamantul¹²⁹.

122 A se vedea Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide (punctele 53 și 54).

123 A se vedea punctul 76 din prezentele concluzii.

124 A se vedea în acest sens Racine, J.-B., *op. cit.*, punctele 62-64, p. 59 și 60. A se vedea de asemenea Heuzé, V., Mayer, P., și Remy, B. *op. cit.*, punctul 297, p. 204 și 205.

125 A se stabili o legătură cu Hotărârea din 9 iulie 2009, Rehder (C-204/08, EU:C:2009:439, punctul 39).

126 A se vedea, în ceea ce privește efectele mondializării, Raportul special al Curții de Conturi Europene nr. 24/2020, intitulat „Procedurile Comisiei în materie de antitrust și de control al concentrărilor economice la nivelul UE: supravegherea piețelor trebuie intensificată”, disponibil la următoarea adresă de internet: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_24/SR_Competition_policy_RO.pdf și comunicatul de presă: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/INSR20_24/INSR_Competition_policy_RO.pdf.

127 Această situație este menționată în răspunsul Comisiei la întrebările scrise ale Curții.

128 A se vedea Hotărârea din 25 octombrie 2011, eDate Advertising și alții (C-509/09 și C-161/10, EU:C:2011:685, punctele 47-50), precum și Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punctul 32). Curtea a statuat că, în cazul unei pretense încălcări a drepturilor referitoare la personalitate prin intermediul unor informații postate pe un site internet, persoana care se consideră prejudiciată trebuie să poată sesiza cu o acțiune în răspundere instanțele din statul membru în care se află centrul intereselor sale pe care autorul informației respective este în măsură să le cunoască în momentul postării sale. A se vedea, în ceea ce privește analiza pierderii materialității a cel puțin unei părți a litigiului, Farnoux, E., *op. cit.*, punctul 291.

129 Hotărârea din 17 octombrie 2017, Bolagsupplysningen și Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, punctul 38).

105. În al patrulea rând, în materie de practici concurențiale, riscul de a fi admise proceduri abuzive, presupuse a fi inițiate mai ușor la locul sediului social (sau al domiciliului) persoanei prejudiciate, care să justifice în parte opțiunea de a prefera locul domiciliului pârâtului¹³⁰, nu ne pare dirimant. Astfel, trebuie să se țină seama de faptul că, în majoritatea cazurilor, acțiunea în reparație se întemeiază pe constatarea prealabilă a unei încălcări a dreptului concurenței¹³¹.

106. Pe de altă parte, considerăm că sugestiile doctrinei în favoarea posibilității de fi sesizată instanța de la locul sediului social al reclamantului trebuie să fie luate în considerare întrucât se întemeiază pe constatarea multitudinii piețelor afectate¹³² sau pe riscul sesizării instanței dintr-un stat membru afectat de un cartel internațional în care niciuna dintre părțile la litigiu nu are sediul¹³³ sau chiar pe relativizarea obiectivului de a stabili un criteriu de legătură identic, și anume cel al pieței afectate, pentru conflictele de legi și de competență¹³⁴.

107. Într-o manieră mai generală, considerăm de asemenea foarte interesantă propunerea de a defini ca orientare principală a stabilirii competenței instanțelor facilitarea reparării satisfăcătoare a actelor ilicite sau a atingerilor aduse principiilor fundamentale¹³⁵. Astfel, aceasta reflectă ideea că intensificarea exercitării efective a drepturilor în aceste domenii speciale contribuie la punerea în aplicare a politicilor generale de prevenire.

108. În opinia noastră, din ansamblul acestor considerații rezultă că pot coexista două criterii de localizare a prejudiciului pentru a determina competența jurisdicțională, în ceea ce privește acțiunile în reparație privind practicile anticoncurențiale, ca urmare a obiectivului de proximitate care trebuie îndeplinit și, mai precis, a aceluia de a facilita accesul la mijloacele de probă. O asemenea soluție permite asigurarea conformității cu obiectivele Directivei 2014/104, care cuprinde numeroase dispoziții în materie de probe, date fiind dificultățile în colectarea datelor contabile și financiare privind întreprinderile, precum și piața relevantă¹³⁶, și contribuie la soluționarea mai eficientă a litigiilor a căror complexitate reiese din documentele elaborate de Comisie, concepute ca ajutoare practice destinate instanțelor naționale¹³⁷.

109. În aceste condiții, o asemenea interpretare a normelor de competență ne pare să contribuie la garantarea unei protecții jurisdicționale efective a dreptului concurenței al Uniunii¹³⁸.

130 A se vedea Racine, J.-B., *op. cit.*, punctul 72, p. 64 și 65. A se vedea comentariile formulate de Amaro, R., și Laborde, J.-F., *op. cit.*, referitoare la dovada culpei la punctul 249, p. 148.

131 A se vedea Laborde, J.-F., „Cartel damages actions in Europe: How courts have assessed cartel overcharges (2019 ed.)”, *Concurrences*, Institut de droit de la concurrence, Paris, 2019, nr. 4, în special p. 4. În anul 2019, din cele 239 de cauze provenite din 13 state membre, 57 % au urmat o decizie de încălcare adoptată de o autoritate națională, 40 % au urmat o decizie a Comisiei și numai 2 % au fost acțiuni izolate (majoritatea cazurilor izolate corespund unor acțiuni civile introduse în fața instanțelor penale franceze). Instanțele s-au pronunțat cu privire la acțiunile în despăgubire în cazul unei înțelegeri care au urmat un număr de cel puțin 63 de decizii privind încălcarea (uneori, o decizie de încălcare sancționează mai multe înțelegeri. În consecință, numărul cauzelor privind înțelegeri care au condus la cel puțin o cauză este puțin mai mare).

132 A se vedea Idot, L., „Le contentieux international des actions en réparation pour violation du droit de la concurrence: l’arrêt CDC revisité”, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Paris, 2019, nr. 3, p. 786-815, în special punctul 22.

133 A se vedea Idot, L., „Contentieux en réparation pour violation du droit de la concurrence: de nouvelles précisions sur le lieu de matérialisation du dommage”, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Paris, 2020, nr. 1, p. 129-138, în special punctul 8.

134 A se vedea Amaro, R., și Thomas, B., „Le contentieux de la réparation des pratiques anticoncurrentielles (juin 2019 – nov. 2019)”, *Concurrences*, Institut de droit de la concurrence, Paris, 2020, nr. 1, punctul 35 „a doua serie de chestiuni”.

135 A se vedea Racine, J.-B., *op. cit.*, punctul 57, p. 57, și punctul 70, p. 64.

136 A se vedea Amaro, R., și Laborde, J.-F., *op. cit.*, punctele 144 și 145, p. 85 și 86. A se vedea de asemenea Hotărârea din 21 ianuarie 2021, Whiteland Import Export (C-308/19, EU:C:2021:47, punctul 51).

137 A se vedea Ghidul practic privind cuantificarea prejudiciilor în acțiunile în despăgubire întemeiate pe încălcarea articolului 101 sau 102 [TFUE] [SWD(2013) 205], care însoțește Comunicarea Comisiei privind cuantificarea prejudiciilor în acțiunile în despăgubire întemeiate pe încălcarea articolului 101 sau 102 [TFUE] (JO 2013, C 167, p. 19), care se concentrează pe suprapreț, în timp ce transferul supraprețurilor este examinat în Comunicarea Comisiei intitulată „Orientări adresate instanțelor naționale privind modul de estimare a cotei din suprapreț transferată cumpărătorului direct” (JO 2019, C 267, p. 4).

138 În această privință, facem trimitere la observațiile introductive ale avocatului general Jääskinen prezentate în cauza CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2014:2443, punctele 26 și 27, precum și punctul 32). A se vedea de asemenea în același sens Hotărârea din 21 ianuarie 2021, Whiteland Import Export (C-308/19, EU:C:2021:47, punctul 53).

110. La finalul analizei noastre globale privind stabilirea locului materializării prejudiciului invocat și desemnarea instanței competente pe teritoriul statului membru în care este situat, propunem Curții să considere că articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sensul că, în cadrul unei acțiuni în repararea prejudiciului cauzat de o încălcare în temeiul articolului 101 TFUE care constă în special în aranjamente coluzive privind stabilirea și majorarea prețului bunurilor, locul materializării prejudiciului se situează în statul membru în care se află piața afectată de această încălcare în cadrul căreia au fost suportate supraprețurile. Instanța competentă din punct de vedere teritorial este, în principiu, cea în a cărei rază teritorială se află locul achiziționării acestor bunuri de către întreprinderea care își desfășoară activitatea în același stat membru, care trebuie determinată în funcție de criterii economice. În lipsa unei concordanțe între locul materializării prejudiciului și cel al activității persoanei prejudiciate, acțiunea poate fi formulată în fața instanței în a cărei rază teritorială este stabilită persoana prejudiciată.

111. Vom explica în continuare motivele care ne determină să propunem Curții să precizeze că identificarea concretă a instanței, desemnată în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, este reglementată de normele interne de organizare a instanțelor pe care statele membre le pot defini în vederea unei eventuale specializări a acestora.

4. Cu privire la concentrarea competențelor

112. În observațiile scrise prezentate Curții, guvernul francez și Comisia subliniază în esență că, deși articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 stabilește competența internațională și teritorială a instanțelor competente să soluționeze litigii transfrontaliere în materie delictuală sau cvasidelictuală, revine totuși numai statelor membre, în cadrul organizării lor jurisdicționale, sarcina de a defini raza teritorială a instanțelor competente și mai ales a celor specializate în materia acțiunilor în despăgubire pentru încălcarea dispozițiilor dreptului concurenței. În răspunsul la întrebarea scrisă a Curții cu privire la acest aspect, guvernul spaniol susține analiza menționată.

113. Susținem acest punct de vedere și ca urmare a sistemului instituit prin Regulamentul nr. 1215/2012 și a particularității acțiunilor în materie de reparare a prejudiciilor cauzate de practici anticoncurențiale¹³⁹.

a) Analiza sistemică

114. Cu privire la anumite aspecte, considerăm că poate fi adoptat un raționament prin analogie cu cel reținut de Curte în Hotărârea Sanders și Huber¹⁴⁰, precum și, într-o mai mică măsură, în Hotărârea din 9 ianuarie 2015, RG¹⁴¹.

115. În Hotărârea Sanders și Huber, Curtea era sesizată cu întrebări privind o concentrare a competențelor jurisdicționale în materie de obligații de întreținere transfrontaliere în favoarea unei instanțe de prim grad de jurisdicție stabilită la sediul instanței de apel¹⁴².

¹³⁹ A se vedea punctul 108 din prezentele concluzii.

¹⁴⁰ A se vedea de asemenea în acest sens Concluziile avocatului general Campos Sánchez-Bordona prezentate în cauza Vereniging van Effectenbezitters (C-709/19, EU:C:2020:1056, punctul 94).

¹⁴¹ C-498/14 PPU, EU:C:2015:3.

¹⁴² A se vedea Hotărârea Sanders și Huber (punctele 22 și 38). În mod concret, instanța competentă, în temeiul dispoziției naționale în cauză, era Amtsgericht (Tribunalul Districtual, Germania) stabilit la sediul Oberlandesgericht (Tribunalul Regional Superior, Germania), competent teritorial, în fața căruia creditorul ar trebui să se prezinte eventual în cadrul unei proceduri de apel.

116. Astfel, Curtea a interpretat articolul 3 litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere¹⁴³, în temeiul căruia instanța competentă să hotărască cu privire la litigii transfrontaliere în materie de obligații de întreținere este cea de la „locul reședinței obișnuite a creditorului”.

117. Este vorba despre una dintre dispozițiile referitoare la normele de competență care le-au înlocuit pe cele ale Regulamentului nr. 44/2001, care se înscrie în continuarea Convenției de la Bruxelles¹⁴⁴. Curtea a declarat că „[a]ceastă dispoziție, care determină atât competența internațională, cât și competența teritorială, urmărește să unifice normele privind conflictele de competență (a se vedea în acest sens Hotărârea Color Drack, C-386/05, EU:C:2007:262, punctul 30)”¹⁴⁵.

118. În Hotărârea Sanders și Huber, Curtea a constatat că, deși normele privind conflictele de competență au fost armonizate prin stabilirea unor criterii comune de legătură, identificarea *concretă* a instanței competente rămâne în competența statelor membre, cu condiția ca această legislație națională să nu repună în discuție obiectivele Regulamentului nr. 4/2009 și să nu lipsească acest regulament de efectul său util¹⁴⁶.

119. Curtea a precizat că punerea în aplicare a obiectivelor de proximitate și de bună administrare a justiției nu presupune ca statele membre să instituie instanțe competente în fiecare loc¹⁴⁷ și că este important ca instanța competentă să fie cea care asigură o legătură deosebit de strânsă cu locul în care creditorul obligației de întreținere are reședința obișnuită, menționată la articolul 3 litera (b) din Regulamentul nr. 4/2009¹⁴⁸.

120. În această privință, Curtea a luat în considerare în mod pozitiv concentrarea competențelor, întrucât, în materie de obligații de întreținere, o asemenea opțiune de organizare poate contribui la dezvoltarea unei experiențe speciale care răspunde unei părți din obiectivele urmărite de Regulamentul nr. 4/2009 și unei bune organizări a justiției¹⁴⁹.

121. În consecință, pentru aceleași motive, este suficient în opinia noastră, în ceea ce privește articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, să se considere că instanța sesizată își recunoaște competența, în acest temei, ca urmare a punctului de legătură relevant situat în raza sa teritorială¹⁵⁰, cu alte cuvinte în partea din teritoriul național pe întinderea căreia aceasta își exercită atribuțiile¹⁵¹. De asemenea, nu trebuie să se facă din criteriul geografic un punct de legătură, în sens strict, care favorizează proximitatea în detrimentul bunei administrări a justiției¹⁵².

143 JO 2009, L 7, p. 1.

144 A se vedea Hotărârea Sanders și Huber (punctul 23). Articolul 3 litera (b) din Regulamentul nr. 4/2009 este formulat în termeni asemănători cu cei ai normelor referitoare la „[c]ompetențele speciale” în materie de obligații de întreținere care figurau la articolul 5 punctul 2 din Convenția de la Bruxelles și la articolul 5 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001.

145 Hotărârea Sanders și Huber (punctul 30).

146 A se vedea Hotărârea Sanders și Huber (punctul 32 și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea punctul 22 din această hotărâre în ceea ce privește legislația națională în cauză. Aceasta repartiza competența teritorială pentru litigii referitoare la obligații de întreținere în funcție de prezența sau de lipsa unor elemente de extraneitate. Pentru situațiile transfrontaliere, un transfer de competență teritorială exista în favoarea unei alte instanțe de prim grad de jurisdicție decât cea de care ținea persoana interesată în principiu ca urmare a locului reședinței sale.

147 A se vedea Hotărârea Sanders și Huber (punctul 35).

148 A se vedea Hotărârea Sanders și Huber (punctul 36).

149 A se vedea Hotărârea Sanders și Huber (punctele 44 și 45).

150 A se stabili o legătură cu Hotărârea din 16 mai 2013, Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, punctul 28). A se vedea în materie contractuală Hotărârea din 3 mai 2007, Color Drack (C-386/05, EU:C:2007:262, punctele 37 și 44).

151 Raza teritorială a unei instanțe cuprinde mai multe localități sau entități administrative repartizate pe teritoriul național. A se vedea în această privință Concluziile avocatului general Jääskinen prezentate în cauzele conexe Sanders și Huber (C-400/13 și C-408/13, EU:C:2014:2171, punctele 55 și 56).

152 La punctul 29 din Hotărârea Sanders și Huber, Curtea a subliniat că „obiectivul unei bune administrări a justiției trebuie înțeles nu doar din punctul de vedere al unei optimizări a organizării judiciare, ci și [...] în raport cu interesul părților, indiferent dacă este vorba despre reclamant sau despre pârât, care trebuie să beneficieze printre altele de o înlesnire a accesului la justiție și de o previzibilitate a normelor de competență”.

122. Cu toate acestea, în Hotărârea Sanders și Huber, Curtea a reținut că, în cazul unei concentrări a competențelor, o analiză concretă a situației existente în statul membru în cauză se impune pentru a se asigura că legislația națională nu lipsește regulamentul aplicabil litigiului de efectul său util¹⁵³.

123. Această rezervă a fost exprimată din nou în Hotărârea din 9 ianuarie 2015, RG¹⁵⁴, referitoare la atribuirea în favoarea unei instanțe specializate a competenței de a examina problemele privind înapoierea sau încredințarea copilului, în condițiile în care o instanță judecătorească era deja sesizată cu o procedură pe fond privind răspunderea părintească față de copil¹⁵⁵, cu ocazia examinării dispozițiilor referitoare la stabilirea instanței naționale competente care ține de alegerea statelor membre. Este interesant de observat că, în acest caz, obiectivul privind celeritatea procedurilor, rezultat din Regulamentul nr. 2201/2003, a fost reținut de Curte¹⁵⁶.

124. Or, în materia încălcării dreptului concurenței, cadrul legislativ în care este instituită concentrarea competențelor într-un stat membru¹⁵⁷ este foarte diferit. Trebuie să se arate, în opinia noastră, lipsa unor limite în materie delictuală sau cvasidelictuală cum ar fi cele rezultate îndeosebi din obiectul specific al Regulamentului nr. 4/2009¹⁵⁸ și, în ceea ce privește cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Sanders și Huber, particularitățile legislației naționale în discuție în raport cu obiectivele regulamentului menționat¹⁵⁹.

125. În acest sens, suntem de acord cu punctele de vedere exprimate anterior de alți avocați generali cu privire la autonomia statelor membre în materia concentrării competențelor teritoriale rezultate sau nu din repartizarea competențelor materiale, limitată de lipsa unei atingeri aduse efectului util al Regulamentului nr. 1215/2012 și de principiul echivalenței¹⁶⁰.

126. În plus, din moment ce obiectul acțiunilor în cauză ocupă o parte importantă în analiza Curții¹⁶¹, trebuie subliniate elementele care caracterizează în mod specific contenciosul în reparație în materia practicilor anticoncurențiale.

153 A se vedea punctele 32 și 46 din această hotărâre. A se vedea, cu titlu de ilustrare a unei analize a respectării principiului efectivității în cazul concentrării litigiilor în materia ajutoarelor agricole în fața unei instanțe specializate în materie, Hotărârea din 27 iunie 2013, Agrokonsulting-04 (C-93/12, EU:C:2013:432, punctele 50-58).

154 C-498/14 PPU, EU:C:2015:3, punctele 41 și 51.

155 Curtea a interpretat articolul 11 alineatele (7) și (8) din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO 2003, L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183).

156 A se vedea Hotărârea din 9 ianuarie 2015, RG (C-498/14 PPU, EU:C:2015:3, punctul 52).

157 În această privință, Comisia a precizat în observațiile sale scrise că, potrivit informațiilor de care dispune, „în Belgia, în Germania, în Grecia, în Spania, în Franța, în Italia, în Portugalia, în Suedia și în Slovacia, acțiunile în despăgubire sunt soluționate de secții specializate ale instanțelor civile ordinare, în timp ce în Danemarca, în Lituania, în Letonia, în România și în Regatul Unit, acestea sunt soluționate de instanțe specializate”. A se vedea, în ceea ce privește Franța, Italia și Irlanda, unele precizări aduse de Riffault-Silk, J., „Les actions privées en droit de la concurrence: obstacles de procédure et de fond”, *Revue Lamy de la concurrence*, ianuarie/martie 2006, nr. 6, p. 84-90, în special p. 87. Se precizează de asemenea că, în alte materii, statele membre au putut alege să concentreze competențele materiale ale instanțelor, în special în materie de proprietate intelectuală. Pentru dreptul maritim, a se vedea Concluziile avocatului general Jääskinen prezentate în cauzele conexe Sanders și Huber (C-400/13 și C-408/13, EU:C:2014:2171, nota de subsol 72).

158 Acest regulament își are originea în intenția de a dezvolta un instrument specific, diferit de Regulamentul nr. 44/2001, în vederea consolidării protecției creditorilor obligațiilor de întreținere, considerați partea cea mai vulnerabilă în special în materie de recunoaștere și de executare a deciziilor pronunțate în materie. A se vedea Hotărârea Sanders și Huber (punctul 41) și Concluziile avocatului general Jääskinen prezentate în cauzele conexe Sanders și Huber (C-400/13 și C-408/13, EU:C:2014:2171, punctele 38 și 40).

159 A se vedea nota de subsol 146 din prezentele concluzii și Hotărârea Sanders și Huber (punctul 46).

160 A se vedea Concluziile avocatului general Jääskinen prezentate în cauza CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2014:2443, nota de subsol 74) și, pentru considerații referitoare la diverse instrumente aplicabile, Concluziile avocatului general Saugmandsgaard Øe prezentate în cauza Guaitoli și alții (C-213/18, EU:C:2019:524, punctul 74, precum și notele de subsol 67 și 68).

161 A se vedea punctele 122 și 123 din prezentele concluzii.

b) Particularitatea acțiunilor în reparație în materia practicilor anticoncurențiale

127. În primul rând, trebuie amintită lipsa unei reglementări a condițiilor procedurale de exercitare a acțiunilor în materia dreptului concurenței, care justifică să se considere că statele membre, în cadrul organizării lor jurisdicționale, stabilesc instanța care este competentă *ratione materiae* și întinderea razei sale teritoriale, sub rezerva respectării principiilor echivalenței¹⁶² și efectivității¹⁶³.

128. În al doilea rând, considerăm, asemenea Comisiei, că trebuie să se țină seama de intrarea în vigoare și de transpunerea Directivei 2014/104¹⁶⁴, precum și de complexitatea tehnică a normelor aplicabile acțiunilor în despăgubire pentru încălcarea dispozițiilor dreptului concurenței¹⁶⁵.

129. Pentru aceste motive, considerăm că este indispensabil ca, pentru a răspunde instanței de trimitere, Curtea să se inspire din modul de redactare a Hotărârii din 16 mai 2013, Melzer¹⁶⁶, sau a Hotărârii CDC Hydrogen Peroxide, referitoare la competența în materie delictuală sau cvasidelictuală, în care este utilizată expresia „instanța în a cărei rază teritorială”.

130. Având în vedere toate aceste considerații referitoare la concentrarea competențelor instanțelor, propunem Curții să interpreteze articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 în sensul că, deși stabilește competența teritorială atât pe plan internațional, cât și pe plan intern a instanțelor competente să soluționeze litigiile transfrontaliere în materie delictuală sau cvasidelictuală, statele membre au posibilitatea să aleagă să concentreze soluționarea acestor litigii în fața anumitor instanțe, în cadrul organizării lor jurisdicționale, sub rezerva respectării principiilor echivalenței și efectivității. În special, în domeniul dreptului concurenței, statele membre trebuie să se asigure că normele pe care le stabilesc sau le aplică nu aduc atingere aplicării efective a articolelor 101 și 102 TFUE.

V. Concluzie

131. Având în vedere toate considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebarea preliminară adresată de Juzgado de lo Mercantil no 2 de Madrid (Tribunalul Comercial nr. 2 din Madrid, Spania) după cum urmează:

Articolul 7 punctul 2 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că:

- desemnează instanța competentă a statului membru în a cărei rază teritorială, printre altele, s-a materializat prejudiciul direct;
- în cadrul unei acțiuni în repararea prejudiciului cauzat de o încălcare în temeiul articolului 101 TFUE, care constă în special în aranjamente coluzive privind stabilirea și majorarea prețului bunurilor, locul materializării prejudiciului se situează în statul membru în care se află piața afectată de această încălcare, în cadrul căreia au fost suportate supraprețuri. Instanța competentă

162 Potrivit acestui principiu, modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor care urmăresc să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii nu trebuie să fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor acțiuni similare din dreptul intern; a se vedea în special Hotărârea din 27 iunie 2013, Agrokonsulting-04 (C-93/12, EU:C:2013:432, punctul 36). În cazul unor practici anticoncurențiale, ar putea fi vorba despre acțiuni inițiate pe baza unor decizii ale unor autorități naționale. A se vedea Blumann, C., și Dubouis, L., *Droit matériel de l'Union européenne*, a opta ediție, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paris, 2019, punctul 938, p. 665.

163 A se vedea, pentru evocarea acestor principii generale care urmăresc să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor de efectul direct al dreptului concurenței, Hotărârea din 13 iulie 2006, Manfredi și alții (C-295/04-C-298/04, EU:C:2006:461, punctele 62 și 71, precum și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea Hotărârea din 21 ianuarie 2021, Whiteland Import Export (C-308/19, EU:C:2021:47, punctul 46).

164 A se vedea punctul 68 din prezentele concluzii.

165 A se vedea nota de subsol 137 din prezentele concluzii.

166 C-228/11, EU:C:2013:305.

teritorial este, în principiu, cea în a cărei rază teritorială se află locul achiziției acestor bunuri de către întreprinderea care își desfășoară activitatea în același stat membru, care trebuie determinată în funcție de criterii economice. În lipsa unei concordanțe între locul materializării prejudiciului și cel al activității persoanei prejudiciate, acțiunea poate fi formulată în fața instanței în a cărei rază teritorială este stabilită persoana prejudiciată, și

- statele membre au posibilitatea să aleagă să concentreze soluționarea litigiilor în fața anumitor instanțe, în cadrul organizării lor jurisdicționale, sub rezerva respectării principiilor echivalenței și efectivității. În special, în domeniul dreptului concurenței, statele membre trebuie să se asigure că normele pe care le stabilesc sau le aplică nu aduc atingere aplicării efective a articolelor 101 și 102 TFUE.